

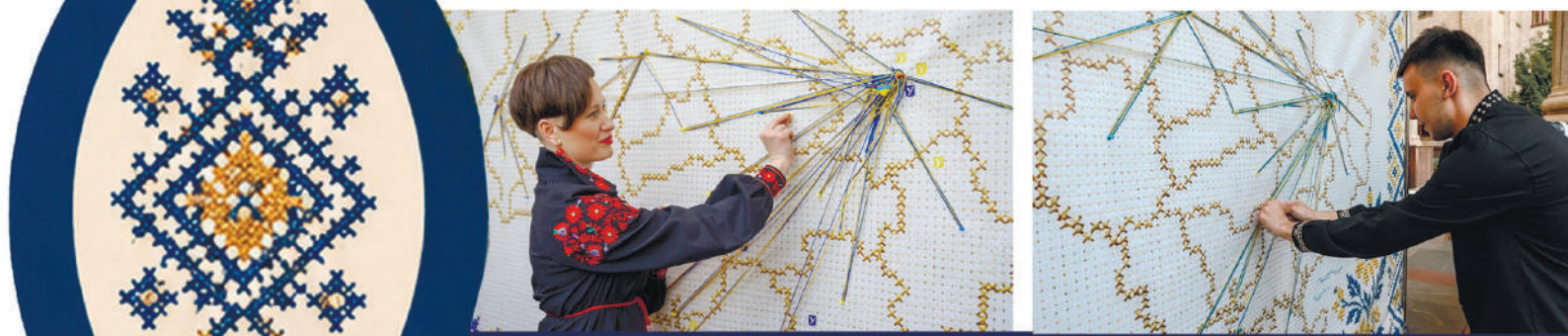
ГАЗЕТА

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

COGNOSCERE. DOCERE. ERUDIRE.

Видається з 1 січня 1817 року

Випуск 5 від 30 травня 2026 року

КАРАЗІНСЬКА ВЕСНА ІНТЕЛЕКТУ

Освіта, що змінює простір і майбутнє

КОЛОНКА ПРОРЕКТОРА

АВТОНОМНО Й РАЗОМ: ЯК У КАРАЗІНСЬКОМУ ПРАЦЮЮТЬ ДВА ПРОТИРАДІАЦІЙНІ УКРИТТЯ. РОЗМОВА З ПРОРЕКТОРОМ ВАСИЛЕМ СТЕПАНОВИЧЕМ БЛИНДЮКОМ

Минулого літа ми вже вели розмову про новозбудоване протирадіаційне укриття північного корпусу Каразінського університету. Тоді заступник декана ННІ комп'ютерних наук та штучного інтелекту Олексій Артюх – людина, яка буквально тримає ключі від цього безпечного простору, – показав нам обидва рівні бункеру: від системи забезпечення життєдіяльності, навчальних приміщень до серверної кімнати. Уже тоді стало зрозуміло: це не просто укриття, а нова модель університетського простору, у якому освіта продовжується навіть під час війни.

Цьогоріч ця історія отримала масштабне продовження. У травні в Каразінському відкрили «Ландау» – новий університетський освітньо-науковий простір такого масштабу. Тут поєднали безпеку, технології та сучасну освіту: простір створений для офлайн-навчання, наукових досліджень, роботи студентських команд і розвитку культури. Особливу роль тут відіграє інтерактивний музей науки «ЛандауЦентр», що популяризує науку, розвиває критичне мислення та залучає до дослідницької діяльності.

Два укриття північного корпусу об'єднані в єдину освітню інфраструктуру, яка може працювати як спільно, так і автономно.

Про цей проект, його реалізацію та особливості ми говоримо з проректором Каразінського університету Василем Блиндюком.

– Скільки часу тривала реалізація підземного протирадіаційного укриття?

КОЛОНКА ПРОРЕКТОРА

– Понад півтора року – від ідеї до реалізації. Це поетапна робота великої команди. Значні зусилля у створенні простору доклала ректор університету Тетяна Кагановська. Завдяки її ініціативності та наполегливій роботі вдалося залучити підтримку МОН і ОВА та втілити цей амбітний проєкт у життя. Наша мета була не просто укриття, а повноцінний освітньо-науковий простір із сучасною інфраструктурою.

– У чому головна особливість простору?

– У гнучкості. Два укриття можуть працювати як разом, так і автономно – їх можна відокремити спеціальними дверима. Обидва укриття мають спільну серверну систему, достатньо потужну для роботи всього комплексу. Загальна площа другого безпечно простору – 2500 м², з них 1100 м² займає протирадіаційне укриття.

– Яким був досвід будівництва?

– Це складний, але унікальний досвід. Ми створювали нову модель університетського простору в умовах війни, поєднуючи безпеку, технології й доступність. Окремий виклик – збереження архітектурної пам'ятки: частину елементів доводилося не замінювати, а реставрувати.

– Яка загальна площа й місткість?

– Загальна площа приміщень, які були відремонтовані понад 3000 м². З них 1400 м² – два об'єднані протирадіаційні укриття, в яких одночасно може

знаходитися до 500 людей.

– Які технічні рішення реалізовано?

– Сучасна вентиляція з очищенням повітря та рекуперацією, система водяного пожежогасіння, автоматичне оповіщення, протипожежні двері. Усі роботи виконано відповідно до ДБН та пройшли експертизу. Також важливо, що простір повністю безбар'єрний – з ліфтами, підіймачами, доступом для маломобільних груп.

– Наскільки важлива безбар'єрність?

– Це базовий принцип. Простір має бути доступним для всіх без винятку.

– Як забезпечується автономність?

– Окрім сучасної вентиляції, опалення, є два генератори загальною потужністю понад 300 кВт. Передбачено запас води – 7 м³. Усі приміщення мають інтернет, Wi-Fi, відео-спостереження.

– Які питання ще в роботі?

– Завершуємо роботу над автономною системою опалення. Планується встановлення окремого електрокотла для роботи в разі відключення централізованого теплопостачання.

– Що зміниться найближчим часом?

– У великому просторі будуть встановлені перегородки для можливості проведення групових занять кількістю 25–30 людей. Це дозволить ефективніше організувати

навчання. Роботи плануємо завершити до 1 вересня.

– Василю Степановичу, про що думали під час відкриття?

– Хвилювався, щоб усе спрацювало саме так, як ми задумали, адже за цим простором – величезна командна робота. «Ландау» – це вже не просто укриття. Це місце, де університет продовжує жити під час війни: навчати, досліджувати, працювати й збирати людей разом. Тут немає випадкових деталей, бо під час тривоги цей простір фактично стає окремим університетським середовищем для навчання, роботи й щоденного життя.

На завершення розмови Василь Степанович наголосив: система безпечних просторів Каразінського університету не обмежується лише «Ландау». Сьогодні в університеті функціонують лабораторії та навчальні приміщення зі статусом найпростіших укриттів – зокрема на хімічному, біологічному факультетах і в ННІ «Фізико-технічний факультет». Продовжують працювати й добре відомі каразінцям простори «Бункер» та «ЄрміловЦентр», які стали важливими точками студентського й культурного життя в умовах війни, хоча й не мають статусу протирадіаційних укриттів. Водночас у північному корпусі університету облаштовано два повноцінні протирадіаційні укриття різного масштабу, що нині формують цілісну освітньо-наукову мережу Каразінського університету.

..Ліна ТИМАРСЬКА.

ПОДІЇ

ЗАСІДАННЯ ВЧЕНОЇ РАДИ КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

25 травня 2026 року відбулося чергове засідання Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна під головуванням проректора з науково-педагогічної роботи Антона Пантелеймонова.

За доброю традицією захід розпочався з урочистої ноти – нагородження науковців університету з нагоди Дня науки. За високий професіоналізм, сумлінну працю та вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної сфери освіти і науки відзнаки отримали:

Подяку Міністерства освіти і науки України – завідувачка кафедри економіки та менеджменту економічного факультету, професорка Лариса Тешева.

Грамоти Каразінського університету – професорка кафедри політології ННІ філософії, культурології, політології Тетяна Комарова та доцент кафедри космічної радіофізики факультету радіофізики, біомедичної електроніки та комп'ютерних систем Анатолій Цимбал.

Подяку ректора – завідувач навчально-дослідної лабораторії ННІ комп'ютерних наук та штучного інтелекту Олексій Артюх і доцент кафедри теоретичної та прикладної

інформатики факультету математики і інформатики Артем Панченко.

У межах засідання затверджено нормативну базу для майбутніх виборів очільника університету, зокрема Положення про порядок обрання ректора, а також положення про організаційний комітет і виборчу комісію.

Вчена рада затвердила в новій редакції Правила прийому на навчання для здобуття вищої освіти у 2026 році. Також було ухвалено Порядок формування індивідуальної освітньої траєкторії, що регулює право студентів на вільний вибір освітніх компонентів.

Університет продовжує розвивати наукові кадри – було присвоєно вчені звання доцентів і старшого дослідника. Крім того, утворено низку разових спеціалізованих вчених рад для проведення захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Члени Вченої ради розглянули питання реалізації заходів з міжнародної діяльності університету, що залишається одним із пріоритетних напрямів стратегічного розвитку університету, спрямованим на поглиблення інтеграції до Європейського простору вищої освіти та Європейського

дослідницького простору, розвиток академічної мобільності, розширення міжнародних партнерств, участь у програмах Європейського Союзу та посилення грантової спроможності університету.

Відзначається суттєве посилення грантової діяльності університету. Грантовий портфель охоплює модернізацію освітніх програм, розвиток мікрокваліфікацій, цифрову трансформацію, миротворчу освіту, стійкість громад, природничі науки, ядерні дослідження, біоекономіку, соціальне підприємництво, демократію та європейську інтеграцію.

Традиційно члени Вченої ради затвердили до розміщення в Інтернеті й до друку нові випуски наукових вісників, збірників і журналів.

Каразінський університет продовжує впевнено крокувати шляхом розвитку, адаптувати освітній процес до сучасних вимог і підтримувати високі стандарти наукових досліджень.

Текст: Маргарита МОРОЗ.

Фото: Діана КУРГАНОВА.

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗШИРЮЄ МІЖНАРОДНУ СПІВПРАЦЮ: ПІДПИСАНО УГОДИ ПРО ПОДВІЙНІ ДИПЛОМИ З АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИМ УНІВЕРСИТЕТОМ

6 травня 2026 року відбулася знакова подія у розвитку міжнародної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Делегація Каразінського університету у складі проректора науково-педагогічної роботи Заріфа Назирова та виконувача обов'язків директора навчально-наукового інституту міжнародної освіти Юрія Левченка здійснила офіційний візит до Університету «Одлар Юрду» (Республіка Азербайджан).

У межах візиту було підписано дві стратегічно важливі угоди про створення спільних бакалаврських програм. Документи передбачають запровадження програм подвійних дипломів за спеціальностями «Біологія» та «Комп'ютерні науки».

Азербайджанську сторону представляв Голова ради директорів Університету «Одлар Юрду» Ахмад Валієв.

«Підписання цих угод – це вагомий крок до поглиблення інтеграції освітніх просторів України та Азербайджану. Програми подвійних дипломів відкривають перед студентами обох університетів справді унікальні можливості: здобути одразу два дипломи – європейського зразка (Каразінський

університет) та азербайджанського (Університет «Одлар Юрду»), а також набути неоціненного міжнародного академічного, мовного й культурного досвіду», – зазначив Заріф Назиров.

Реалізація цих програм дозволить студентам навчатися за узгодженими навчальними планами, брати участь в академічній мобільності й отримувати взаємне визнання кредитів обома закладами вищої освіти.

ВІТАЄМО

ЦСМ «ЄРМІЛОВЦЕНТР» КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ОТРИМАВ ПРЕМІЮ HOUSE OF EUROPE У НОМІНАЦІЇ BEST INTERNATIONAL CULTURAL COOPERATION ЗА ПРОЄКТ «SENSE OF SAFETY. BRIDGES OF SOLIDARITY»

7 травня ЦСМ «ЄрміловЦентр» Каразінського університету отримав премію House of Europe у номінації Best International Cultural Cooperation за проєкт «Sense of Safety. Bridges of Solidarity», реалізований у партнерстві з antiwarcoalition.art та ambasadakultury. Церемонія нагородження відбулась у Києві в Мистецькому Арсеналі для людей та організацій, які рухають Україну вперед у партнерстві з ЄС і Великою Британією.

Команда ЄрміловЦентру висловлює

безмежну вдячність усім партнерам та колегам за натхненну співпрацю та сміливість реалізувати цей проєкт у Харкові під час повномасштабного вторгнення. Це надзвичайно важливий жест солідарності та підтримки нашого міста і його громади.

Проєкт було реалізовано за підтримки Каразінського університету, the Danish Cultural Institute, the Ernst von Siemens Art Foundation, the Nordic Council of Ministers Office in Lithuania, Goethe Institut Ukraine & Nürnberger Haus,

the Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Ukraine, the Gryniov Art Collection and the Stedley Art Foundation.

ПОДІЇ

ПЕРШИЙ ВИПУСК ШКОЛИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ МАЛОГО КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ENGINEERS FUTURE

2–3 травня 2026 року відбувся перший випуск Школи майбутніх інженерів Малоого каразінського університету Engineers Future.

На підсумкових конференціях випускники школи звітували про свої досягнення і презентували власні проекти з робототехніки та 3D моделювання. Майже 40 осіб за 15 тижнів опанували базові курси за своїми освітніми програмами та набули первинних навичок інженерної роботи.

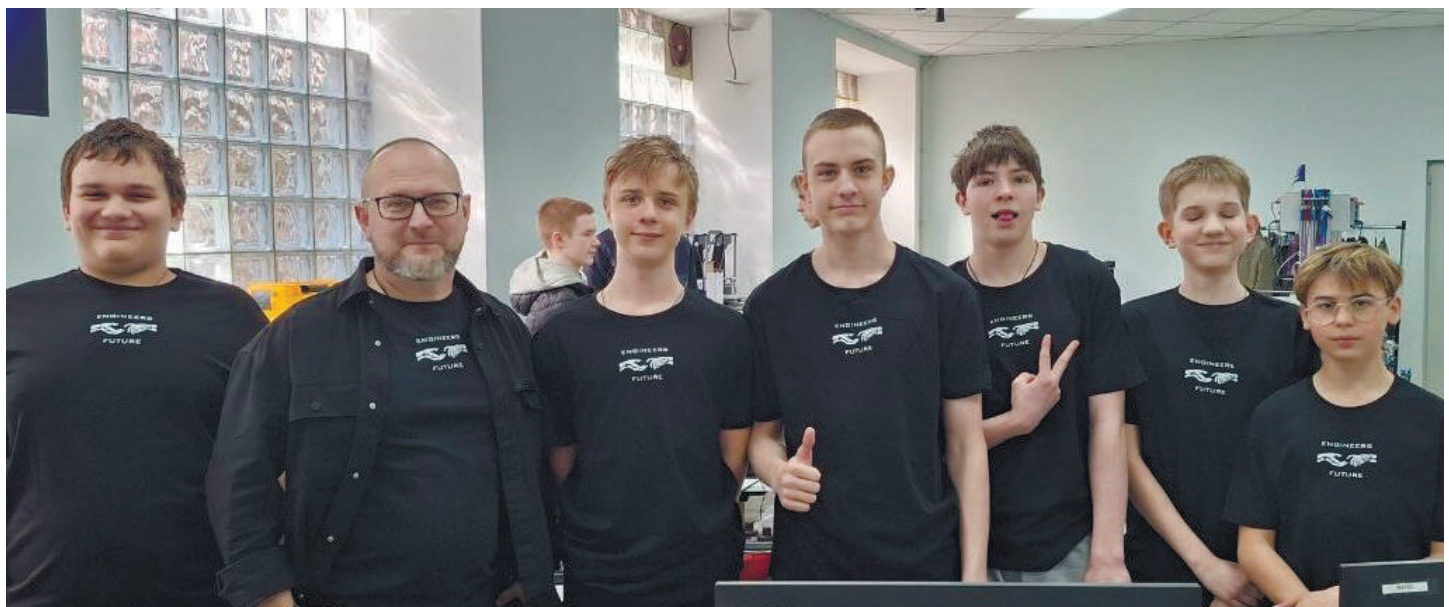
Слухачі отримали сертифікати та пам'ятні подарунки. Подальший

розвиток наших слухачів тепер продовжується на постійній основі в форматі Клубу EF CLUB.

Школа розширює спектр освітніх програм та оголошує набір у групи літнього курсу за програмами:

Робототехніка, автоматизація та безпілотні системи;

- 3D моделювання та 3D друк;
- Основи програмування;
- Альтернативна та стала енергетика.

ПОДІЇ

ПРОСТІР ДЛЯ ВАШИХ ІДЕЙ: «ВУЛИК» У КАРАЗІНСЬКОМУ ВІДКРИВАЄ ДВЕРІ ДЛЯ ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ ГРОМАДИ

11 травня 2026 року відбулося відкриття цифрового освітнього центру для дітей «Вулик» – простору, що закладає фундамент для майбутнього нашого міста й освіти.

Цей проект став результатом унікальної синергії Каразінського університету та благодійного фонду savED за фінансової підтримки уряду Швеції. «Вулик» – це великий сучасний простір, створений для того, щоб харківські діти та молодь могли повноцінно навчатися, спілкуватися та розвиватися попри виклики війни.

Ректор Тетяна Кагановська підкреслила стратегічну важливість проекту для університету: «Дитинство не можна поставити на паузу. Наші діти не матимуть можливості прожити цей чудовий вік ще раз, тому ми маємо створити умови для їхнього

спілкування, навчання чи першого кохання саме тут, у Харкові. Для університету важливо показати тяглість: від садочка до школи, а потім – до Каразінського. Якщо діти залишаться в Харкові в університеті, місто буде жити».

Представники фонду savED зазначили, що співпраця з Каразінським університетом стала для них першим та надзвичайно успішним досвідом партнерства із закладом вищої освіти.

«Вулик» розташований у північному корпусі та здатен одночасно прийняти понад 50 осіб. Він розділений на функціональні зони:

- цифрова зона оснащена сучасними ноутбуками, персональними навушниками та проекторами для індивідуальної та групової роботи;

- зона тьюторства – простір для занять із надолуження знань та підготовки до НМТ;

- креативна зона та ігротека: велика бібліотека, настільні ігри та матеріали для арттерапії, канцелярія для творчості;

- зона відпочинку: місце для неформального спілкування, перегляду кіно та проведення «розмовних клубів».

«Вулик» – це відкрита платформа для реалізації ваших ідей! Ми запрошуємо викладачів університету, студентство та вчителів шкіл міста використовувати можливості центру для проведення власних освітніх, культурних чи соціальних заходів. Якщо ви маєте ідею лекції, майстер-класу, воркшопу чи зустрічі – «Вулик» готовий стати вашим майданчиком.

ЮВІЛЕЇ

70-РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ СВЯТКУЄ МИКОЛА ІВАНОВИЧ ФІЛОН

Микола Філон – знаний український мовознавець, педагог, науковий наставник кількох поколінь філологів. 12 травня 2026 року Микола Іванович відзначив 70-річний ювілей.

З 1986 року професійна біографія Миколи Івановича пов'язана з кафедрою української мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Тут він пройшов шлях від викладача до доцента й завідувача кафедри, багато років працював заступником декана філологічного факультету з наукової роботи та був уповноваженим з питань державної мови університету. Микола Іванович не просто обіймав ці посади – він створював особливий освітній, науковий і творчий простір.

У постаті ювіляра втілені найкращі риси харківської філологічної школи: безкомпромісна повага до факту, глибина й масштаб гуманітарного мислення, філігранна уважність до тексту, абсолютна інтелектуальна свобода і, що найголовніше, гармонійне поєднання академічної вимогливості зі справжньою теплою людяністю. Він належить до тієї рідкісної когорти вчених, для яких філологія у своєму первинному значенні є не лише професією, а способом розуміння світу й щоденним служінням українській культурі.

Широта наукових інтересів Миколи Івановича справді вражає. У центрі його дослідницької уваги лексика і фразеологія сучасної української мови, семантична структура слова, ономастика, мова усної народної творчості та художньої літератури, українська міфологія, герменевтичний аналіз тексту, шевченкознавство. У науковому доробку ювіляра понад 150 праць: статті, навчальні посібники, лексикографічні видання, методичні й бібліографічні матеріали, монографічні дослідження.

Особливе, сакральне місце в науковому житті Миколи Івановича посідає досягнення феномену Тараса Шевченка не лише як геніального поета, а як пророчої, культурно-історичної, націєтворчої особистості. Монографія ювіляра «Особистість Тараса Шевченка. Лінгвокультурний, художньомовний та літературно-профетичний виміри» стала вагомим словом у цьому багаторічному діалозі з Шевченковим текстом і водночас є відправною точкою для нових досліджень, які тривають донині.

Микола Іванович – не лише дослідник, а й Учитель у найглибшому значенні цього слова. Під його керівництвом захищено 11 кандидатських дисертацій, а ще більше студентів, аспірантів і

молодих викладачів завдяки йому відчули смак до наукового пошуку, навчилися бачити в мовному факті не лише матеріал для аналізу, а й живий простір культури, пам'яті, сенсу.

Для кафедри української мови Микола Іванович – це ціла епоха. Він належить до тих людей, у спілкуванні яких немає зверхності, дистанції статусу чи демонстрації досвіду. Є уважність, довіра, доброзичливість, готовність почути інших і підтримати оригінальний науковий пошук. Його демократичність і толерантність ніколи не були зовнішньою манерою, це природний спосіб буття людини, яка поважає свободу думки й гідність співрозмовника.

ЮВІЛЕЇ

Окрема грань його особистості – поетичне світовідчуття. Микола Іванович є автором поетичних збірок «Ліричне гроно безризневе» та «Миттєвості». Ця лірична уважність до світу виявляється не лише в слові, а й у щоденному житті – у любові до саду, у турботі про тварин, у тихій здатності творити довкола себе простір добра й гармонії.

Сьогодні Микола Іванович перебуває на заслуженому відпочинку, але продовжує плідно працювати, думати, писати, надихати й підтримувати тих, хто поруч. Для кафедри української мови він залишається колегою, добрим другом і людиною, присутність якої в нашому житті є великою цінністю.

Дорогий Миколо Івановичу, щиро вітаємо Вас із ювілеєм! У цей святковий день ми бажаємо Вам міцного, як коріння столітнього дуба, здоров'я. Нехай у Вашій душі завжди панують мир і світло, а в родині – затишок і добробут. Зичимо невичерпної енергії для нових творчих задумів і тихої, глибокої радості від їх утілення. Многії літа!

З повагою, колеги, студенти, учні.

ДО ДНЯ НАУКИ

МАГІЯ НАУКИ ПОЧИНАЄТЬСЯ З КНИГИ: КАРАЗІНЦІ ВІДКРИЛИ ШКОЛЯРАМ СВІТ ТВАРИН

16 травня у Центральній науковій бібліотеці Каразінського університету відбувся захід для школярів «Магія книги – магія науки: подорож світом тварин», присвячений Дню науки

Юні дослідники мали унікальну можливість зануритися у вивчення фауни нашої планети. Разом ми дізналися, як наука досліджує життя, та побачили на власні очі рідкісні старовинні видання про тваринний світ із фондів бібліотеки.

Особливим моментом зустрічі стали розповіді науковців університету про таємниці інтелекту тварин та їхню роль в екосистемі.

Родзинкою програми була захоплива тематична подорож до Харківського

зоопарку, де фахівці закладу поділилися історіями про своїх підопічних та тонкощами щоденної турботи про них.

Дякуємо декану та науковцям біологічного факультету, Первинній

профспілковій організації Каразінського університету за те, що допомогли дітям зробити їхні перші кроки у світ великої науки. Вдячні адміністрації та фахівцям Харківського зоопарку за підтримку та гостинність

КАРАЗІНСЬКИЙ У ВИШИВАНКАХ

ВІД ХАРКОВА ДО ВСЬОГО СВІТУ: КАРАЗІНСЬКИЙ У ВИШИВАНКАХ

Щороку у третій четвер травня українці відзначають одне з найкрасивіших і найважливіших свят – День вишиванки. Традиційно до цього масштабного флешмобу національної єдності долучилася і велика родина Каразінського університету

Студенти, викладачі, співробітники та випускники Каразінського з гордістю вдягнули сьогодні свої розшиті сорочки. Де б ми зараз не були – у рідному незламному Харкові, в інших містах України чи далеко за її межами – українська вишиванка стирає кордони. Вона об'єднує каразінців по всьому світу, нагадуючи про спільне коріння, любов до Батьківщини та спільну віру в перемогу.

Цьогоріч свято доповнили особливо теплою ініціативою: в університеті облаштували інтерактивну зону з

великою мапою України. Кожен каразінець мав змогу залишити яскраву наліпку на своєму рідному місті чи селищі. Ця мапа стала зворушливим свідченням того, що Каразінський об'єднує молодь з усіх куточків нашої держави.

Щиро вітаємо всіх зі святом! Нехай

вишиванка оберігає кожного з нас, зігріває душу, надає сил і надихає на нові звершення задля майбутнього України.

Шануймо свої традиції: одягаймо улюблені вишиванки – створимо нашу спільну каразінську галерею єдності!

КАРАЗІНСЬКИЙ У ВИШИВАНКАХ

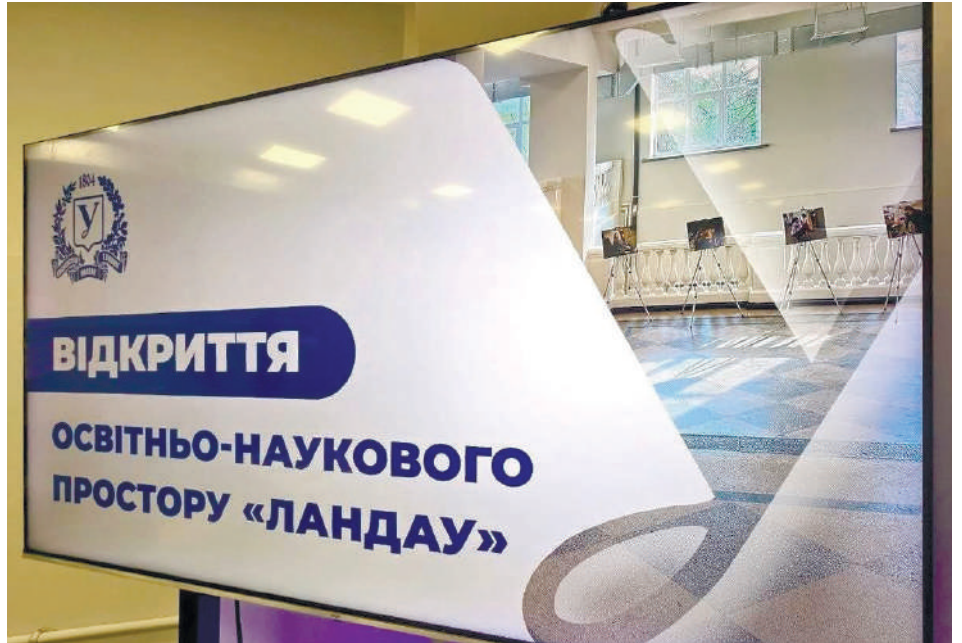

РЕПОРТАЖ ДО ДНЯ НАУКИ

НАУКА НА ДОТИК: ЯК У КАРАЗІНСЬКОМУ ВІДКРИЛИ ПІДЗЕМНИЙ ПРОСТІР «ЛАНДАУ»

14 травня у Харкові в безпечній локації Каразінського університету відбулося відкриття нового освітньо-наукового простору «Ландау». Цього дня ми разом із каразінцями спустилися під землю, аби стати свідками й зафіксувати один із найсимволічніших моментів для української освіти та науки часів війни – відкриття першого в Україні підземного університетського освітньо-наукового простору такого масштабу.

Тут, під товщею бетону й серед сучасних лабораторій, аудиторій та інтерактивних STEM-зон, особливо відчувається справжня цінність знань. «Ландау» став простором, де попри сирени й виклики війни продовжують народжуватися ідеї, наукові рішення та нові можливості для молоді. Це не лише про безпеку освітнього процесу – це про університет, який навіть у найтемніші часи не припиняє мислити, досліджувати й дивитися в

майбутнє.

Площа комплексу становить близько

2,5 тисячі квадратних метрів, більша частина яких – протирадіаційне укриття. Саме тому університет отримав можливість забезпечувати безперервне навчання навіть під час повітряних тривог. У просторі облаштовані сучасні аудиторії, лабораторії, місця для командної роботи, проведення лекцій, наукових подій і реалізації студентських ініціатив. Особливий акцент тут зробили на розвитку STEM-напрямів – фізики, математики, біології, хімії, інженерії та технологій.

У межах простору також працюватиме оновлений інтерактивний музей науки «ЛандауЦентр», покликаний популяризувати наукові знання, розвивати критичне мислення та залучати школярів і молодь до дослідницької діяльності.

Ректор Каразінського університету Тетяна Кагановська:

«Каразінський університет бере на себе роль не лише освітньої, а й соціальної інституції, що працює на збереження та відновлення людського потенціалу. Йдеться не лише про фізичні втрати, а й про інтелектуальні – втрату

РЕПОРТАЖ ДО ДНЯ НАУКИ

можливостей для здобуття освіти, розвитку та наукового пошуку, які цей простір покликаний компенсувати та переосмислити».

Реалізація проекту стала можливою за підтримки Міністерства освіти і науки України та Харківської обласної військової адміністрації. Подія об'єднала представників освітньої та наукової спільноти, Міністерства освіти і науки України, Харківської міської ради, Харківської ОВА, Національної академії наук України, студентів, викладачів, молодих учених, друзів, партнерів та гостей університету.

Заступник Міністра освіти і науки України Денис Курбатов:

«Дуже приємно знаходиться в цьому просторі. Хочу подякувати від імені Міністерства та Уряду обласній адміністрації, місту й університету за те, що вони змогли за такий короткий період зробити перший крок до створення безпечних просторів для освіти і науки».

До Дня науки під час відкриття відзначили грамотами каразінських науковців за вагомий внесок у розвиток освіти, науки та підготовку нового покоління фахівців.

Та найбільше вражала атмосфера самого простору. Цього дня університет буквально перетворився на живу лабораторію майбутнього.

Окремою частиною розвитку «ЛандауЦентру» стали STEAM-

ініціативи, реалізовані в партнерстві із соціальною платформою «Мое місто». Одним із таких проєктів стала інтерактивна виставка «Доторкнись до науки», спрямована на подолання освітніх втрат серед школярів Харківської області та розвиток сучасних практичних форматів навчання через безпосередню взаємодію з наукою.

Дерева, як люди...

Однією з цікавих локацій заходу став простір ННІ екології, зеленої енергетики та сталого розвитку, де молоді науковиці – Світлана Бурченко, Аліна Гречко та Анастасія Клещ – представили дослідження, присвячені екологічному майбутньому прифронтових міст. Тут говорили не лише про природу, а й про її здатність переживати війну разом із людьми. Доцентка кафедри екологічного моніторингу та заповідної справи Анастасія Клещ презентувала наукову роботу «Шляхи відновлення зелено-блакитної інфраструктури прифронтових міст», що реалізують за підтримки Міністерства освіти і науки України. **Анастасія Клещ:**

– Ми досліджуємо, як війна змінює стан дерев і зелених зон у прифронтових містах. На стенді представлені перші результати польових досліджень та обладнання, з яким працює наша команда. Вібрації від вибухів, механічні ушкодження, забруднення ґрунтів і повітря – усе це впливає на дерева. Вони, як і люди, переживають стрес.

Поруч із результатами досліджень –

бурав Пресслера для відбору кернів деревини, цифрові лазерні дальноміри та спеціалізовані програми аналізу. Саме вони допомагають науковцям визначити вік, стан і пошкодження дерев, а також обчислювати, яку користь зелені насадження приносять громаді, навіть у грошовому еквіваленті.

КАРАЗІНСЬКІ ХІМІКИ В

ТРЕНДИ

Не менший інтерес у відвідувачів викликала й локація хіміків, де наука буквально демонструвала матеріали майбутнього. Студентка магістратури, майбутня аспірантка Руслана Руденко разом із науковим керівником, доцентом кафедри органічної хімії та молекулярних матеріалів Денисом Чудаком представили науковий проєкт, присвячений синтезу металоорганічних каркасів.

– Ми працюємо над створенням металоорганічних каркасів-матеріалів, які можна використовувати для поглинання важких металів, зберігання вуглекислого газу та транспортування лікарських речовин в організмі людини,
– **розповіла Руслана Руденко.**

За словами Дениса Чудака, якщо пояснювати просто, то йдеться про нове

РЕПОРТАЖ ДО ДНЯ НАУКИ

покоління «розумних» матеріалів із надзвичайними властивостями:

– Багато хто знає, що таке активоване вугілля. Але металоорганічні каркаси – це значно сучасніший і ефективніший матеріал. Це фактично нове покоління матеріалів, за якими – майбутнє науки й технологій. До речі, минулого року Нобелівську премію з хімії присудили саме за дослідження у сфері металоорганічних каркасів. Тож ми точно працюємо «в тренді».

РІДКИЙ АЗОТ – ЦЕ

КОСМОС НА ДОТИК! ТРОХИ МАГІЇ ВІД ФІЗИКІВ

Справжнім магнітом для відвідувачів стала й локація фізиків, де наука оживала просто на очах. Тут рідкий азот миттєво змінював властивості речовин, фізичні явища перетворювалися на видовищні експерименти. Старша викладачка кафедри низьких температур фізичного факультету **Любов Пашенко** розповіла, що команда представляє один із фундаментальних напрямів роботи «ЛандауЦентру» – експериментальну фізику.

– Сьогодні демонструємо досліди з фізики низьких температур, електрики

та магнетизму. Нам важливо показати школярам і студентам, що фізика – це не лише формули в підручнику, а жива наука, яку можна побачити й відчутти. Ми пояснюємо, як діє рідкий азот, як правильно та безпечно з ним працювати, а також демонструємо окремі види експериментів, які допомагають зрозуміти складні явища через прості й наочні приклади.

ЛОКАЦІЯ БІОЛОГІВ:

РОСЛИНИ Й БАКТЕРІЇ, ЩО РЯТУЮТЬ

Кожна кафедра біологічного факультету представила свій стіл.

На одній локації говорили про бактерії, що взаємодіють із рослинами, створення біопрепаратів і сучасні біотехнології. Особливу увагу привернув гель із пробіотичними бактеріями, який науковці представили як засіб для захисту та прискорення загоєння ран.

Андрій Шоголев, доцент кафедри фізіології, біохімії рослин та мікроорганізмів:

– Ми намагаємося донести людям, що рослини можуть жити дуже довго, бути джерелом не лише їжі, а й лікарської сировини, підтримувати життя ґрунтової мікробіоти. За допомогою світла можемо контролювати розвиток рослин і

отримувати більші врожаї, сьогодні дослідження корисних мікроорганізмів

мають особливе значення.

МІЖ ФОРМУЛОЮ, КРЕСЛЕННЯМ І КВІТКОЮ

Ольга Безроднова, доцент кафедри ботаніки та екології рослин:

– Ми приділяємо велику увагу збереженню природних комплексів. За ці роки реалізовано чимало проєктів зі створення природоохоронних територій. До цієї роботи активно долучаємо громади, студентів і школярів. Окрім наукових досліджень і викладання біології та біохімії, презентуємо освітні програми для майбутніх учителів, працюємо над підручниками та навчальними виданнями. Регулярно виїжджаємо на природоохоронні об'єкти, проводимо просвітницькі заходи для молоді. І саме там школярі відкривають для себе, що спільного між формулою, кресленням і квіткою.

ЛОКАЦІЯ ЗООЛОГІВ: НАУКА ЗАНУРЮЄТЬСЯ ПІД ВОДУ

Тут працює Андрій Утевський, доцент кафедри зоології та екології тварин, вчений, для якого Антарктика давно стала не лише об'єктом дослідження, а й місцем постійного діалогу з природою. Поза аудиторіями він досвідчений дайвер із сотнями занурень, саме цей

РЕПОРТАЖ ДО ДНЯ НАУКИ

досвід став частиною експозиції: тут можна побачити справжній костюм аквалангіста, поруч – підводний робот, який дозволяє брати середовищні проби.

Андрій Утевський пояснює:

– Ми мусимо розуміти, що природа також реагує на війну: змінюються ландшафти, перебудовується біорізноманіття, зникають одні види й з'являються інші. Нам інколи здається, що якась мізерна комаха нічого не варта, але саме вона може бути переносником небезпечних вірусів. Останні роки стали часом активного розвитку лабораторної бази. Завдяки підтримці приватного фонду з'явилося сучасне обладнання, зокрема польова лабораторія для молекулярно-генетичних досліджень і ПЛР-аналізів. Паралельно команда продовжує класичні дослідження, підтримує міжнародні наукові зв'язки – колеги регулярно передають зразки з Антарктики. Нині, уже за підтримки міністерства, напрацьовані в антарктичних і арктичних експедиціях методики переходять на новий етап – дослідження середовищної ДНК. Це відносно нова технологія, яка дозволяє «читати» екосистеми за слідами життя, що залишають організми у воді, ґрунті чи льоді.

СТОМАТОЛОГ – ЦЕ НЕ СТРАШНО!

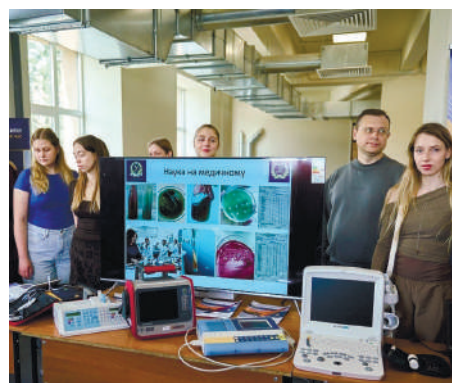
До каразінських стоматологів я не боюся підходити! На заході поруч із завідувачем кафедри стоматології Андрієм Юрійовичем Ніконовим юрмилися майбутні лікарі.

Іра Рубаха, студентка 1 курсу спеціальності «Стоматологія» (II медичний факультет):

– Разом із нами тут і другоккурсники, вони поділилися практичним досвідом. Поки що в нас лише профільні дисципліни – пластична анатомія зубів і стоматологічна фотографія. А от другий курс уже займається пломбуванням і зняттям зліпків. Це дуже цікаво, і я з нетерпінням чекаю цього етапу. Зараз допомагаємо абітурієнтам краще зрозуміти, хто такий зубний лікар.

РУХ БЕЗ БОЛЮ

Аліна Яковська, асистентка кафедри фізичної терапії та реабілітаційної медицини, лікарка-терапевтка:

– Ми презентуємо наш факультет, який готує спеціалістів із фізичної терапії та лікарів реабілітаційної медицини. Показуємо основні інструменти, з якими можемо працювати. Це базове тейпування, робота з терапевтичними еспандерами для розробки кисті, інструменти для суглобової мобілізації та інші засоби,

які допомагають у роботі з м'якими тканинами.

КАРТОГРАФІЯ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Владислав Попов завідувач навчальної лабораторії геоінформаційних систем і дистанційного зондування Землі, старший викладач кафедри фізичної географії та картографії:

– Компас – це лише початок. Сьогодні географія працює з високоточними навігаторами, супутниковими знімками та даними, отриманими з БПЛА. Дистанційне зондування Землі допомагає побачити те, що недоступне людському оку, а ГІС-технології перетворюють ці дані на зрозумілі карти. Навіть підводний світ можна «намалювати». Для цього використовують ехолот: ультразвуковий сигнал проходить крізь воду, відбивається від дна й повертається назад. За часом повернення сигналу обчислюється глибина та формується 3D-рельєф дна. Наш факультет, зокрема, працював над картуванням дна Сіверського Дінця. Обробка й аналіз таких даних – один із ключових напрямів сучасної географії і на нашому факультеті.

МАТЕМАТИКА РІВНОВАГИ

Математики подарували мені дивовижну пташку – геометричну фігуру, яка вперто не падає з пальця, як би її не крутили. Секрет – у точно прорахованому центрі маси. «Цього ми й навчаємо

РЕПОРТАЖ ДО ДНЯ НАУКИ

студентів», – зазначив **Артем Панченко**, доцент кафедри теоретичної та прикладної інформатики факультету математики і інформатики:

– Харківське математичне товариство й сьогодні залишається потужним осередком науки. Студенти факультету навчаються за програмами подвійних магістратур в Ульмі, Регенсбурзі та Ніцці. Математика – не лише формули, а й основа штучного інтелекту, комп’ютерного бачення та робототехніки. Від аналізу космічних зображень, віртуальних шоломів до програм для шпиталів – за кожним алгоритмом стоїть математичний фундамент. Наша головна традиція – завжди рухатися вперед, навіть коли здається, що це неможливо.

ТЕРМОЯДЕРНА ЕНЕРГЕТИКА

Термоядерна енергетика – це спроба відтворити на Землі процес, завдяки якому світить Сонце. Саме над такими технологіями працює Ілля Марушенко, доцент кафедри інформаційних технологій у відновлювальній енергетиці ННІ екології, зеленої енергетики та сталого розвитку. Його дослідження пов’язані з фізикою високотемпературної плазми та майбутнім термоядерної енергетики.

«Зараз у світі будують великий експериментальний токамак. Якщо результати будуть такими, як очікується, це означатиме, що людство

технологічно здатне створити термоядерну електростанцію», – пояснює науковець. Втім, головний виклик – не лише отримати енергію, а й зробити технологію економічно вигідною. Саме ці питання й досліджує вчений. На думку Іллі Марушенка, енергетика майбутнього триматиметься на балансі різних джерел. А серед усіх технологій саме термоядерна енергетика може стати найбільш сумісною із «зеленою» енергетикою.

ФІЗТЕХ: ВІД ПЛАЗМИ ДО ЯДЕРНОЇ МЕДИЦИНИ

Директор ННІ «Фізико-технічний факультет», доцент Пилип Кузнєцов:

– До Дня науки фізтех представив себе одразу на двох локаціях – і кожна з них демонструвала, якою сьогодні є сучасна наука: технологічною, практичною та захопливою.

Перша локація була присвячена STEAM-освіті. Тут ми презентували надточний сучасний мікроскоп, за допомогою якого можна досліджувати структуру поверхонь на мікрорівні, а також демонстрували зразки покриттів, які під ним досліджуються. Окрему увагу привертала плазмова установка з видовищним плазмовим розрядом – адже фізика плазми є одним із важливих

напрямів нашого факультету. Також були представлені STEAM-експонати, які особливо зацікавлювали молодь: двигун Стірлінга та роботизована рука. Це не просто демонстрації – це спосіб показати школярам і студентам, наскільки захопливими можуть бути природничі науки та інженерія.

Друга локація була присвячена ядерній медицині – напряму, який сьогодні стрімко розвивається в університеті. 12 травня Каразінський університет отримав надсучасний клінічний сканер. Наразі для нього готують спеціальне приміщення. Повністю обладнання представити було неможливо, однак ми показали окремі елементи, розробки наших учених і презентували майбутні перспективи розвитку цього напрямку. Це була окрема презентація про науку, яка вже сьогодні працює на медицину майбутнього.

Молоді вчені на різних локаціях демонстрували технології та дослідження, які ще кілька років тому здавалися фантастикою. Геологи показували можливості ГІС-систем і радіолокації – як за допомогою дронів можна «бачити» те, що приховане під товщею води. Математики розповідали, як точні розрахунки працюють у медицині, VR-технологіях та цифровому моделюванні. Фізики та фізтехівці презентували сучасні пристрої для складних обчислень. А в просторі хіміків та НТК «Інститут монокристалів» майже неможливо було відрізнити природний кристал від штучно створеного. Разом з гостями досліджували, як визначати справжність фарб на купюрах, чому світяться тканини в темряві та як працюють сучасні матеріали й технології.

І в якийсь момент це перестало бути просто виставкою чи презентацією наукових напрямів. Це був погляд у майбутнє – у світ, де нові технології народжуються в лабораторіях класичних університетів, а молоді українські науковці вже сьогодні формують завтрашній день країни.

Ліна ТИМАРСЬКА.

КАРАЗІНЦІ В МІЛАНІ: ФІЛЬМ «ОЧІ ЛЮДСТВА» ЯК ГОЛОС УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПРО ВІЙНУ

Студенти Каразінського університету стали авторами й героями міжнародного мультимедійного проекту, створеного у партнерстві з Liceo Artistico di Brera в межах культурної програми Олімпіади Мілан-Кортіна.

Четвертий рік Україна живе в умовах повномасштабної війни. Для частини наших співгромадян це не лише щоденні новини про фронт, а досвід втрати дому: міст, до яких більше неможливо повернутися; вулиць, яких уже не існує; простору дитинства, що залишився тільки в пам'яті. Пояснити цей досвід тим, хто не пережив його особисто, надзвичайно складно. Саме тому так важливо, щоб говорили ті, хто пройшов через це.

У межах спільного проекту «Загальні наративи: італійські та українські студенти між пам'яттю, війною та майбутніми перспективами» студенти Каразінського університету стали авторами й героями міжнародного мультимедійного проекту, створеного у партнерстві з Liceo Artistico di Brera та реалізованого в Мілані.

В історичний момент, позначений війною та вимушеною міграцією, проект покликаний створити безпечний простір для самовираження, свідчень і формування спільних наративів. Співпраця між освітніми інституціями стала простором освіти, дослідження й художньої творчості, де поєдналися різні форми знання, практик і поглядів.

У документальному фільмі «Очі людства» студенти розповіли власні історії: про вимушене переселення, навчання за кордоном і спробу побудувати майбутнє після руйнування звичного світу.

Ініціаторкою проекту виступила директорка ліцею Brera, професорка Емілія Аматрано, а координацію з італійського боку здійснювала продюсерка Стефанія Донно. Від

української сторони ключову роль відіграла мариупольська художниця Ірина Федоренко, арткураторка та продюсерка фільму «Очі людства». Фінансову підтримку поїздки забезпечила Fondazione Terre des Hommes Italia за сприяння ліцею Brera, а організаційну координацію здійснила громадська організація VITAWORLD під керівництвом Наталії Сіасіної.

Особливу атмосферу стрічці надала музика українського гурту Друга Ріка. Фронтмен колективу Валерій Харчишин підтримав ініціативу, наголосивши на важливості того, що українська молодь сьогодні говорить зі світом мовою мистецтва.

Фільм створили у співпраці студенти Каразінського університету та учні ліцею Brera. Італійська сторона забезпечила професійний супровід у сфері візуальної мови, монтажу й художнього оформлення, тоді як українські студенти стали авторами змісту – чесних, особистих історій про війну, втрату дому та вимушене вигнання.

Більшість українських учасників проекту – з окупованих і зруйнованих міст України. Сьогодні вони продовжують навчання у спеціально створеному осередку Каразінського університету в Мюнхені. Це освітнє рішення дозволило зберегти безперервність навчального процесу для студентів, які стали переселенцями внаслідок повномасштабної агресії РФ. Їхні голоси у фільмі звучать гостро та болісно саме через особистий досвід руйнування і втрати.

«Це найчесніша історія»

Ірина Федоренко, арткураторка проекту, розповідає, що ідея народилася під час тривалих обговорень з італійськими партнерами: «Спочатку ми думали залучити студентів мистецьких напрямів. Але я вирішила зробити

експеримент і запросила студентів Каразінського університету в Мюнхені. Я знала їхні історії й відчувала, що вони мають сказати щось важливе».

Фільм побудований на реальних інтерв'ю. Його учасники були ще підлітками, коли 24 лютого 2022 року війна увірвалася в їхнє життя. У стрічці вони говорять про складність рішення залишити дім, про втрати, адаптацію в новій країні, спроби будувати життя з нуля та постійні роздуми про майбутнє.

«Це не «професійне» кіно в традиційному сенсі. Але саме тому воно таке важливе. Це найчесніша історія – жива, не відретушована дорослими», – підкреслює арткураторка.

Мистецтво як олімпійський жест миру

Проект став частиною міжнародної ініціативи «Athletes of Art», що відкриває культурну програму Олімпіади Мілан-Кортіна. Її ідея полягає в поєднанні мистецтва, культури та спорту як інструментів діалогу. У цьому контексті «Очі людства» нагадують про

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

справжню сутність олімпійського руху: спорт покликаний утверджувати мир і людську гідність, а не співіснувати з агресією, що руйнує міста й долі.

Це важливе нагадування актуалізує і «Шолом пам'яті», створений українською художницею Іриною Проць. На ньому зображені 22 українські спортсмени, убиті росіянами під час війни. Шолом став символом після того, як український скелетоніст Владислав Гераскевич вийшов із ним на тренування під час Зимових Олімпійських ігор, щоб ушанувати пам'ять загиблих. Міжнародний олімпійський комітет заборонив використання шолома, трактуючи його як політичний жест, що викликало широку міжнародну дискусію. Адже йшлося не про гасла чи ідеологію, а про пам'ять убитих спортсменів і право назвати втрату своїм іменем.

Саме в цій точці перетинаються спорт, мистецтво і свідчення. «Шолом пам'яті» і фільм «Очі людства» говорять про одне: війна – це не абстрактний «конфлікт» і не «суперництво», а системне знищення людських життів. Якщо шолом став візуальним актом пам'яті, то фільм є голосом тих, чие життя війна розділила на «до» і «після».

Досвід прийняття і людської близькості

Окремим виміром цієї поїздки стала участь італійських родин, які приймали українських студентів у своїх домівках. Для багатьох із них це був перший досвід такого близького особистого контакту з молоддю з країни, що живе в умовах війни. Проте вже за кілька днів формальний статус «гостей» зник – і

з'явилося відчуття родинної близькості.

Приймаючі батьки зізнавалися, що щиро прив'язалися до студентів, переживали за них і підтримували. Італійські родини наголошували, що радили б подібний досвід іншим, передусім тому, що він руйнує абстрактність новин: війна перестає бути далеким сюжетом із телевізора і набуває людського обличчя.

Це також досвід виховання власних дітей – через живий приклад стійкості, гідності й зрілості їхніх українських ровесників. Такий обмін формує справжню єдність не на рівні декларацій, а на рівні щоденного співжиття, спільних розмов за столом і щирої взаємної цікавості.

Тиждень у Мілані: навчання, зустрічі, мистецтво

Тиждень, наповнений зустрічами, прем'єрами, розмовами та відкриттями, став для українських студентів не просто поїздкою, а досвідом, який, за їхніми словами, змінює внутрішню.

Програма перебування в Мілані вийшла далеко за межі звичайної освітньої поїздки і набула значення повноцінної участі у спільному мистецькому процесі. Студенти були не лише глядачами, а безпосередніми учасниками подій: представляли власний фільм і вступали

в живий діалог з аудиторією. Покази та подальші обговорення стали моментами особливої напруги й щирості, коли особисті історії набували публічного звучання і знаходили відгук у глядачів.

По-справжньому натхненним етапом став тиждень навчання в Liceo Artistico di Brera у форматі «тижнів творчості». Відкритість і невимушеність цієї атмосфери створювали відчуття щирого прийняття та зацікавленості, де спілкування зі студентами й викладачами відбувалося легко і природно.

Відвідування навчальних класів стало особливим досвідом, адже дозволило побачити роботи італійських студентів наживо. Вони викликали щире захоплення рівнем виконання, сміливістю художнього мислення і свободою самовираження, що відчувалася у кожній деталі. Майстер-класи та спільні заняття не лише розширювали професійні горизонти, а й дарували радість живої творчої взаємодії. Студенти із захопленням долучалися до цього процесу, відчуючи себе частиною відкритої мистецької спільноти.

Культурна програма дозволила глибше відчутти художнє середовище міста. Відвідування музеїв відкривало цілісну картину розвитку мистецтва, тоді як

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

пішохідні екскурсії історичним центром допомогли усвідомити багатшаровість міського простору. Подорож до озера Комо стала емоційною паузою, що посилила загальне враження від побаченого і пережитого.

Особливо цінним був досвід безпосереднього контакту з художниками. Візит до дому італійського митця Альфредо Маццотта (Alfredo Mazzotta) дав змогу побачити твори в їхньому природному середовищі. Значний інтерес викликали роботи квадратного формату, у яких послідовно простежувалася увага до рівноваги композиції та взаємодії кольору і форми.

Відвідування майстерні художника Жанфіліпа (Jeanfilip) дозволило побачити інший бік мистецького процесу. Студенти спостерігали твори на різних етапах створення, знайомилися з матеріалами і техніками, що поєднували живопис із фактурними та текстильними елементами. Присутність у робочому просторі митця дала змогу краще зрозуміти логіку художнього мислення як відкритого і тривалого процесу.

Голоси учасників

«Цей тиждень залишив по собі не лише яскраві враження, а й щире почуття вдячності за можливість бути частиною такого середовища, – каже Юлія Тагліна, доцентка кафедри теорії культури і філософії науки, яка супроводжувала студентів у поїзді. – Виникло природне бажання повертатися до цього досвіду знову і знову, продовжувати діалог і відкривати нові горизонти співпраці. Водночас особливо важливою стала думка про те, що подібний досвід варто зробити доступним для ширшого кола українських студентів, адже саме такі зустрічі формують не лише професійне зростання, а й глибше відчуття єдності у спільному культурному просторі».

Оля Коваль, студентка 2 курсу ННІ «Каразінська школа бізнесу», говорить від імені всієї команди: *«Це був неймовірний досвід і можливість,*

яку складно переоцінити. Ми багато чого навчилися, познайомилися з новими людьми, поділилися культурною спадщиною наших країн. Для нас було надзвичайно важливо мати змогу говорити про те, що справді болить, розповісти свої історії й представити їх іноземній аудиторії. Ми дуже вдячні за підтримку та організацію. Програма була настільки насиченою, що іноді ми просто не встигали оговтатися від кількості подій та емоцій, але це була приємна втома».

Назар Мартиненко, студент 2 курсу факультету математики та інформатики, підкреслює значення культурного діалогу: *«Дякую за можливість провести цей тиждень так змістовно. Ми побачили іншу культуру й поділилися своєю. Це справді крутий досвід, який залишиться з нами надовго».*

Елізабет Лізунова, студентка 2 курсу економічного факультету, зізнається, що поїздка перевершила очікування: *«Ми дуже чекали на цю подорож – і вона стала незабутньою. Усе пройшло чудово, це був надзвичайно цікавий і важливий для нас досвід».*

Окремо студенти наголошують на теплоті прийому в італійських родинах. Вони говорять, що відчули не формальну гостинність, а справжню турботу й відкритість. *«Нас прийняли як рідних. Ми відчували підтримку, зацікавленість, щире бажання зрозуміти нас і нашу історію. Це створило відчуття дому далеко від дому», – зазначають учасники.*

Мистецтво, яке нагадує світу про війну

Зараз про фільм уже вийшло понад двадцять публікацій у різних країнах. Організатори ведуть перемовини щодо нових показів у європейських містах. *«Коли суспільство втомлюється від новин, саме мистецтво здатне знову нагадати: в Україні триває війна», – говорить Ірина Федоренко.*

Показ фільму відбувся двічі, і обидва рази зал був заповнений. Після кожного

показу лунало багато запитань. Глядачі побачили війну очима своїх однолітків і змогли емоційно відчути хоча б частину того, через що пройшли українські студенти.

Війна триває. Щодня під обстріл може потрапити будь-який житель України, де б він не перебував. Гинуть діти. Мільйони людей живуть без тепла і світла. Але університет живе. Україна живе.

Ми віримо, що світ поступово повернеться в бік добра, небайдужості та усвідомлення того, наскільки жадливо й неприродно – воювати у XXI столітті. Передусім це має усвідомити молоде покоління.

Сподіваємося, що цей фільм стане маленькою краплиною розуміння жаху війни для молоді інших країн. Це тихий, але дуже виразний крик: *«Допоможіть зупинити війну».*

Щиро дякуємо нашим італійським партнерам за те, що вони дали можливість українським студентам висловитися.

*Ю.С. ТАГЛІНА,
доцентка кафедри
теорії культури і філософії науки*

ЖІНКИ В НАУЦІ

«БЕЗ ІСТОРІЇ НЕМАЄ ЛЮДИНИ», – ЛЮДМИЛА ПОСОХОВА, ДОКТОРКА ІСТОРИЧНИХ НАУК

Цієї зими до Міжнародного дня жінок і дівчат у науці було урочисто нагороджено професорку кафедри історії України, докторку історичних наук Людмилу Посохову за сумлінну працю, професіоналізм та вагомий внесок у науку.

«Того дня я побачилась із багатьма жінками з різних університетів Харкова, було дуже сильним почуття спільності!» – згадує професорка. *«Я побачила, що навіть у такій непростий воєнний час, багатьох із нас об'єднує наука. Це свято існує не так давно, але воно засвідчує, що за останні десятиліття відбулися значні зміни в доступі жінок до науки. На нашому історичному факультеті жінок також побільшало — це мої колеги Вікторія Іващенко, Юлія Кісельова, Ольга Павлова, Оксана Ручинська, Анастасія Ховтура, Ірина Шрамко та інші. Я ж стала першою докторкою історичних наук і професоркою на нашому факультеті. Не можу не відзначити першу жінку в історії нашого університету, котра стала ректоркою, Тетяну Кагановську».*

– Що свого часу привело вас до дослідження історії України?

– Вважаю себе щасливою людиною, адже моє зацікавлення історією почалося ще в школі, коли я захопилася давньоруською культурою. В університеті почала писати курсові роботи з цієї теми. Втім, я б хотіла сказати не стільки про те, що мене привело до історії, скільки про тих людей, які підтримували мене на цьому шляху. Це насамперед мої шкільні вчителі та університетські викладачі, адже завдяки їм я сформувалася як професійний історик. Хочу із вдячністю згадати Сергія Куделка, Михайла Бердугу, Юрія Журавського, Бориса Зайцева, а також усіх викладачів кафедри історії України, з якими я спілкувалася під час навчання та в подальші роки. Говорячи про мій шлях

у науці, зазначу, що своїми вчителями вважаю й деяких колег з інших університетів. Значний вплив на мене здійснила відома історикня Наталя Яковенко. Вона рецензувала мою монографію та чимало статей, з нею я обговорювала деякі свої ідеї. Також важливим для мене є спілкування з «колегами по цеху» – Максимом Яременком та Наталею Старченко, Олегом Журбою та Тетяною Литвиною, Володимиром Склокіним та Миколою Симчичем. Обговорення наукових проблем із колегами спонукає переосмислювати власні дослідження й краще розуміти, у якому напрямі далі рухатися.

– Ви є авторкою понад 190 наукових праць. Яку з них вважаєте найбільш значущою?

– Передусім це монографія, яка передувала захисту докторської дисертації й стала підсумком багатьох років досліджень – «На перехресті культур, традицій, епох: православні колегуми України наприкінці XVII – на початку XIX ст.». Я досліджувала специфіку православною колегуми як типу закладу освіти й показала прояви культурної амальгами західноєвропейської та східнослов'янської традицій. До речі, Харківський колегіум справедливо називають першою сторінкою в історії нашого університету. Більшість моїх досліджень присвячені історії освіти в Україні ранньомодерної доби, однак останніми роками я захоплююсь інтелектуальною історією, зокрема історією читання. Торік вийшла моя стаття в «Українському історичному журналі», присвячена працям філософів доби Просвітництва, котрі були представлені в приватних бібліотеках українських інтелектуалів XVIII століття. У цій розвідці показую, як активно вони реагували на виклики Просвітництва, були обізнані з ідеями європейських мислителів, читали їхні книжки та передавали їх колегам.

Отже, можна казати про специфіку «українського Просвітництва». Деякі висновки, на мій погляд, є доволі новаторськими.

– Якими зі своїх досягнень найбільше пишаєтесь?

– Моїми учнями! Мій перший аспірант Роман Любавський нині очолює кафедру історії України. Серед моїх аспірантів і дипломників є й ті, хто сьогодні обіймає важливі посади: заступники декана Павло Єремєєв і Євген Захарченко, кураторка студентської науки на факультеті Анастасія Ховтура. Також хочу згадати Олександра Новака, який захистив дисертацію в грудні 2023 року й нині працює в музеї історії університету. Це молоді, амбітні й дуже талановиті люди. Сьогодні вони вже не потребують моїх порад так, як раніше, вони йдуть власним шляхом, а я радію їхнім успіхам. Впевнена, що вони збережуть і гідно продовжать кращі традиції Каразінського університету.

ЖІНКИ В НАУЦІ

– Як змінилося покоління студентів за роки вашої викладацької діяльності?

– Це непросте питання, але можемо говорити про кілька тенденцій. З одного боку, сучасні студенти навчалися в школі, а тепер і в університеті, у дуже складних умовах: спершу пандемія COVID-19, а згодом – повномасштабна війна. Це, безумовно, вплинуло на якість освіти. Маємо студентів, які або майже не навчалися офлайн, або проводили в аудиторіях обмаль часу. З іншого боку, сьогоднішні студенти мають можливості, яких ще відносно недавно не існувало. Йдеться про сучасні технології, що дозволяють вивчати мови, працювати з архівними джерелами, а також про можливості міжнародного спілкування. Це робить нове покоління відмінним від попередніх. Можливо, вони більш амбітні. Знаєте, університетські рейтинги часто створюють враження, що рівень закладу визначається викладачами, але я переконана, що він значною мірою залежить від студентів. Які студенти – такий і університет. І поки ми маємо талановитих та мотивованих студентів, у нашого університету є майбутнє.

29 січня 2022 р. Святкування Дня університету в Музеї історії

– Які навички сьогодні є ключовими для майбутніх істориків?

– Таких навичок багато. Історичний факультет формує вміння працювати з великими масивами інформації, здійснювати верифікацію фактів, працювати з різними типами джерел. До речі, саме на цьому зробила наголос моя дипломниця, випускниця 2021 року, Світлана Ткачук, котра зараз працює в «Укрінформі» (зустріч з нею цьогоріч відкрила Тиждень кар'єри на нашому факультеті). Ці компетентності дозволяють випускникам реалізовувати себе не лише в академічній сфері, а й у широкому спектрі гуманітарних професій. Наші студенти мають реальні досягнення, які демонструють застосування цих навичок у практичному житті. Це підтверджується і тим, скільки випускників працюють за фахом або в суміжних галузях.

– Як змінювалося ваше бачення історії як науки протягом років?

– Історична наука є доволі динамічною. За останні десятиліття відбулися суттєві зміни, пов'язані передусім із застосуванням нових методологічних

7 грудня 2023 р. після захисту дисертації Олександра Новака на кафедрі історії України

ЖІНКИ В НАУЦІ

підходів та впровадженням цифрових технологій у процесі дослідження історії. Наприклад, зараз активно розвиваються такі напрями, як інтелектуальна або культурна історія. Йдеться не стільки про історію культури, скільки про вивчення культурних практик. Це та ж історія читання, або історія емоцій, гендерні дослідження тощо. Історики все частіше використовують технологію баз даних. Такі підходи й методи ще не застосовували, коли я лише починала свій шлях у науці, тому надалі мені було надзвичайно цікаво спробувати застосувати ці новації щодо ранньомодерної історії України. Важливу роль у цьому відіграли міжнародні проекти та співпраця з науковцями з різних країн. Для мене серйозним викликом стала підготовка колективної монографії з історії культурно-музичного життя XVII–XVIII століть із німецькими дослідниками. Вона була опублікована у видавництві “De Gruyter”. Окремо хочу згадати участь у міжнародному проекті, результатом якого стала колективна монографія “Eighteenth-

Century Ukraine. New Perspectives on Social, Cultural, and Intellectual History”, що вийшла англійською мовою у 2023 році у видавництві “McGill-Queen’s University Press”. Ідея полягала в тому, щоб представити українську історію XVIII століття західному читачеві завдяки цим новітнім підходам. Для мене була велика честь долучитися до такого проекту.

– Яку роль історія відіграє в умовах війни та суспільних трансформацій?

– Без історії немає людини, тому важливу роль вона відігравала завжди. Кожен із нас ставить собі запитання: Хто я? Звідки? І якщо ми не знаходимо відповідей, то потім складно рухатися вперед. Історія є основою для будь-якого суспільства, і всі ми маємо відчувати свою відповідальність за те, що з часом стане історією. Вона формує нас як громадян. Війна триває, багато випускників нашого факультету зі зброєю в руках захищають Україну... є й загиблі, на жаль. Україна має глибоку й славу історію — нам є чим пишатися. Свою історію треба знати

й вміти захищати.

Коли у 2022 році почалося повномасштабне вторгнення, мої колеги з різних університетів запропонували свою підтримку. Зокрема з професоркою університету Ерлангена-Нюрнберга Юлією Обертрайс ми організували українсько-німецький колоквиум «Історіописання у часи війни та вигнання», у межах якого співпрацювали українські та німецькі дослідники. Ці зустрічі регулярно відбувалися у 2022–2023 роках і стали для нас важливим жестом європейської солідарності. Мене вразило, як активно долучалися німецькі науковці з різних університетів, їхній інтерес до нашої історії. У той час ми особливо гостро відчували, наскільки важливо продовжувати вивчення історії України навіть під час війни. Наш університет робить усе можливе, щоби наука продовжила виконувати свою місію. І ця стійкість університетської спільноти справді вражає.

Меланія РИБАЛКО.

НАУКА В КАРАЗІНСЬКОМУ

ДОЦЕНТ КАФЕДРИ БІОХІМІЇ ОЛЕКСАНДР НАГЛОВ ПРО ПЕРСПЕКТИВИ КРІОРЕАБІЛІТАЦІЇ

Чи може холод лікувати, тренувати організм і навіть підвищувати ефективність роботи? Кандидат біологічних наук Олександр Наглов переконаний: екстремальні температури – це ресурс, який наука лише починає повністю розкривати.

– Що привело вас у сферу фізіології та досліджень впливу холоду на організм?

– З початку навчання я займався молекулярною фізіологією, оскільки мене цікавила адаптація організму до різних впливів. Спочатку це був вплив віку: в університеті й досі зберігаються залишки наукової школи геронтології, яка була відома в усьому СРСР. Згодом стало зрозуміло, що окрім вікових змін можна досліджувати й інші фактори. Мене зацікавив холодний вплив, коли я працював із кажанами. У них є властивість довго витримувати низькі температури – торпор, тобто стан, у якому вони зимують і при якому температура тіла суттєво знижується. Це й стало однією з тем моїх досліджень. Також ми тривалий час співпрацювали з Інститутом кріобіології та кріомедицини, і якщо спочатку наші дослідження

стосувалися збереження біологічних об'єктів за умов холоду, то згодом стало зрозуміло, що краще одна зі сфер застосування низьких температур.

– Чи застосовувалася кріореабілітація до учасників бойових дій?

– Авжеж, у нас навіть захищали дипломні роботи на цю тему! Ми змогли довести, що навіть 6–7 процедур можуть показати вагомий результат. Люди, які проходили через бойові дії, після кріовпливу відзначали покращення не лише психологічного, а й фізіологічного стану. Насамперед ми досліджували систему регуляції серцево-судинної системи організму, яка суттєво впливає на роботу різних органів, що є дуже важливим із погляду фізіології.

– Ви також займалися кріопідготовкою науковців перед відвідуванням антарктичної станції. Розкажіть детальніше про цей досвід.

– До повномасштабного вторгнення був період, коли підготовка наших дослідників проходила в Харкові. Це дало можливість дослідити показники полярників до та після зимівлі на станції і в такий спосіб ми виявили,

що попередня кріопідготовка дійсно сприяє швидкій адаптації. Наприклад, гідробіологи після прибуття на станцію одразу могли занурюватися в крижану воду, тоді як без підготовки їм потрібен був приблизно тиждень, аби звикнути до нових умов. Більшість полярників, із якими ми співпрацювали, згодом зверталися до нас повторно. Загалом попередня підготовка до зимівлі суттєво підвищує функціональний стан і психологічну стійкість.

– Які виклики стоять перед організмом людини в умовах екстремального холоду?

– Робота при низьких температурах у невідготовлених людей викликає багато напруги. Існують як психологічні методи зниження стресу, так і фізіологічна підготовка, без якої людина, що вирушає на зимівлю, вимушена проходити етап преадаптації. Загалом організм людини здатний до терморегуляції, особливо за умов належного одягу, водночас тривалий вплив холоду викликає стрес, який може мати негативні наслідки та навіть впливати на психічні процеси. Якщо ж рівень цього стресу вдається зменшити, це підвищує ефективність роботи та знижує загальне напруження. Важливо розуміти,

що стрес – це не завжди негативне явище. Якщо людина підготовлена до стресової ситуації, організм краще адаптується і демонструє більш позитивні результати. Саме тому кріогенне навантаження можна розглядати як ефективний інструмент адаптації.

– Наскільки держава зацікавлена у впровадженні подібних методик у військову медицину?

– Раніше кріомедицину часто використовували лише для зберігання органів і клітин, однак її потенціал значно ширший. Зокрема, локальний кріовплив може активізувати клітини, що робить цей метод перспективним у різних напрямках медицини. Окрім імунологічного ефекту, він може впливати й на систему кровообігу. Також існують дані про його можливий вплив на тривалість життя тварин, що додатково підкреслює інтерес до цієї сфери досліджень. Водночас в Україні небагато установ, які можуть працювати в цьому напрямі. Попри це, в Інституті проблем кріобіології та кріомедицини НАН України проводили експерименти з перебуванням у надзвичайно низьких температурах – аж до -186°C . Я також особисто випробовував кріокамеру при -70°C протягом 10 хвилин. Після

цього спостерігалось покращення самопочуття та настрою, що додатково підтверджує фізіологічну реакцію організму на такий вплив.

– Наскільки українська наука конкурентна у цій сфері?

– Достатньо конкурентна, але зараз у Харкові складні умови для роботи, зокрема через перебої з електропостачанням. Для функціонування кріоустановок необхідно підтримувати стабільні

параметри, наприклад дуже низьку вологість, адже вона може пошкодити легені. До 2022 року ці установки працювали повноцінно, але зараз їхня робота обмежена. Попри це, дослідження тривають, хоча й у складніших умовах. Якість досліджень інституту досить висока, про це свідчить його акредитація в Scopus. Я вважаю кріореабілітацію дуже перспективним напрямом, і в разі міжнародної співпраці, наприклад із центрами в Німеччині та Фінляндії, ця методика може бути успішно масштабована.

– Які дослідження або проєкти плануєте реалізувати найближчим часом?

– Зараз я зосереджений не на кріореабілітації, бо це досить ускладнено через технічні обмеження, а на дослідженні торпору та імунного захисту кажанів у цьому стані. У Харкові є центр реабілітації рукокрилих, що дає можливість проводити дослідження без вилучення тварин із природи, адже вони занесені до Червоної книги. Ми виявили, що торпор позитивно впливає на життєдіяльність організму й зараз продовжуємо працювати над вивченням цього унікального явища.

Меланія РИБАЛКО.

«НАВЧАННЯ МАЄ БУТИ НЕПРОСТИМ – САМЕ ТОДИ ВОНО ФОРМУЄ СПРАВЖНІ ЗНАННЯ», – БІОФІЗИК ЛАРИСА СІЧЕВСЬКА

Лариса Січевська – доцентка кафедри молекулярної і медичної біофізики, науковиця й викладачка, для якої університет став не просто місцем роботи, а простором життя та розвитку. У цій розмові вона ділиться власним шляхом у науці, розповідає про роль біофізики в сучасній медицині, підготовку нових фахівців, виклики освіти сьогодні та про те, чому живе спілкування зі студентами й робота в лабораторії залишаються незамінними навіть у цифрову епоху.

– Пані Ларисо, будь ласка, трохи про себе: чим займаєтеся і як прийшли до цієї професії?

– Увесь мій професійний шлях пов'язаний з університетом. Не можу сказати, що в мене була якась різка зміна напрямку чи драматичний поворот у виборі професії. Це був шлях допитливості – бажання дізнатися, що таке біофізика, перевірити свої сили, зрозуміти себе. Мене дуже приваблювало саме навчання в університеті. Це була мрія. Пам'ятаю, як проходила повз університет і відчувала внутрішнє хвилювання: щире бажання бути тут, хоча не була впевнена, що це вдасться. Зрештою все склалося: вступ, навчання, захист кандидатської дисертації. Відтоді й до сьогодні моє життя – і професійне, і наукове – повністю пов'язане з університетом і кафедрою.

– Що у вашій роботі приносить вам найбільше задоволення?

– Безумовно, спілкування з молоддю. Це завжди потік емоцій, ідей, нових поглядів на життя, постійне перезавантаження. Студенти не дозволяють зупинятися: щоб бути для них цікавим, потрібно постійно розвиватися, тримати себе в тонусі, крокувати в ногу з часом. Мені дуже імпує відчуття їхньої потреби в знаннях – коли розумієш, що можеш ділитися тим, що знаєш, і це справді

важливо. Саме тому з натхненням працюю над новими курсами, опановую сучасні освітні технології й намагаюся робити навчальний процес живим й актуальним.

– Розкажіть про вашу наукову діяльність. Які теми для вас є пріоритетними?

– З самого початку моєї наукової роботи займаюся дослідженням впливу іонізуючого випромінювання на біологічні об'єкти. Найбільше мене цікавить мембранний рівень – клітинні мембрани та модельні ліпідні мембрани, які сьогодні широко використовують у біофізичних дослідженнях. На перший погляд може здатися, що ця тема вже добре вивчена, адже пік досліджень припав на другу половину ХХ століття. Але наука постійно відкриває нові нюанси й деталі, які змушують повертатися до цих питань знову й знову. Крім того, іонізуюче випромінювання активно використовують у сучасній медицині, передусім у діагностиці, і його значення з часом лише зростає.

– Як, на вашу думку, змінюється роль біофізики в сучасній медицині?

– Роль біофізики сьогодні не просто зберігається, вона суттєво поглиблюється й розширюється. Саме біофізичні дослідження механізмів дії іонізуючого випромінювання дали можливість упевнено застосовувати такі методи діагностики, як комп'ютерна томографія та позитронно-емісійна томографія. Розуміння взаємодії електромагнітного випромінювання радіочастотного діапазону з біологічними об'єктами стало основою для розвитку магнітно-резонансної томографії та функціональної МРТ. Окремий напрям – це застосування лазерного випромінювання: можливість його керованої генерації відкрила шлях до

фотодинамічної терапії та медичного діагностичного застосування. Важливо, що всі ці досягнення стали можливими завдяки поєднанню фундаментальних біофізичних знань із науково-технічними й інженерними рішеннями.

– Чи є, на вашу думку, технології або відкриття, які можуть суттєво змінити систему охорони здоров'я найближчим часом?

– Я переконана, що найдієвіші зміни в охороні здоров'я пов'язані не лише з технологічними проривами, а й зі ставленням людей до власного здоров'я. Культ здорового способу життя в поєднанні з профілактичною медициною може дати значно кращий і стабільніший результат, ніж окремі наукові відкриття. Молодь у цьому сенсі відіграє ключову роль, вона швидше реагує на нові ідеї, і саме через студентське середовище ці підходи можуть поширюватися в суспільстві.

– Яку роль сьогодні відіграє кафедра в підготовці нових фахівців з біофізики?

– Кафедра молекулярної і медичної біофізики існує понад 40 років і в усі періоди була осередком підготовки висококваліфікованих фахівців. Біофізика – це вузька спеціалізація, але наші випускники різних поколінь

ЖІНКИ В НАУЦІ

успішно реалізують себе як в Україні, так і за кордоном. Це стосується і моїх однокурсників, і тих студентів, з якими я працювала вже як викладачка. Не всі обирають науковий шлях, але ті, хто залишається в науці, зазвичай максимально реалізують свої можливості. Це, на мою думку, найкращий показник якості підготовки.

– Як змінився науково-освітній процес порівняно з часами вашого навчання?

– Я б не сказала, що він однозначно став кращим чи гіршим – він став іншим. Колись навчання було складнішим у фізичному сенсі: основними джерелами інформації були паперові носії: підручники, монографії, періодичні видання, робота в бібліотеці. Шлях до знань був довшим, повільнішим, але водночас змушував глибше замислюватися над матеріалом. Сьогодні інформація доступна миттєво: електронні ресурси, інформаційні бази даних, інтернет. Це значно полегшує роботу, але водночас створює ризик поверхневого навчання. Короткий шлях до інформації не завжди дає час на осмислення: звідки вона, наскільки вона якісна, чи варта довіри. Тому роль викладача зараз – не просто передати знання, а навчити усвідомлено користуватися джерелами інформації, мислити й аналізувати інформацію критично.

– Які навички вважаєте найважливішими для молодих науковців сьогодні?

– У всі часи ключовою була й залишається креативність – здатність мислити нестандартно, виходити за межі шаблонів, знаходити нові рішення. Але цього замало, якщо людина не вміє відстоювати свої ідеї. Важливо не лише генерувати думки, а й аргументовано захищати свою позицію, водночас поважаючи досвід попередників. Критичне мислення, працездатність, готовність до постійного навчання – це фундамент. Сучасний науковець часто поєднує в собі дослідника, аналітика, менеджера й комунікатора. Технології можуть скорочувати шлях до результату, але відповідальність,

глибина й креативність залишаються незмінними вимогами.

– Що б порадили студентам, які хочуть займатися наукою, але сумніваються у силах?

– Сумнівами справі не допоможеш. Вони можуть затримати на старті, а потім доведеться довго надолужувати втрачене. Молодь рідко приходить до університету з чітким розумінням, що саме хоче займатися наукою – і це нормально. Зацікавлення часто з'являється під час практичної роботи: лабораторних занять, курсових, експериментів. Головне – відповідальне ставлення до навчання та вміння цінувати навіть невеликі результати. Кожен маленький крок рухає вперед. Навіть якщо наукова кар'єра зрештою не стане життєвим шляхом, роки навчання в університеті не стануть марно витраченими.

– Яке ваше професійне або наукове бажання на майбутнє?

– Моє бажання дуже просте й водночас фундаментальне – повернутися в аудиторію і в лабораторію. Живе спілкування зі студентами – це основа навчального процесу. Саме в аудиторії формується студентське середовище, спільнота однодумців, відчуття студентського життя, яке неможливо повністю відтворити онлайн. Що стосується науки, то біофізика – це передусім експеримент. Без лабораторії, без обладнання неможливо повноцінно реалізувати дослідницькі ідеї. Тому повернення до лабораторного середовища для мене – це ключова умова для реалізації професійних планів.

– Яким для вас був минулий рік у професійному сенсі?

– Попри всі труднощі нашого часу, 2025 рік був дуже плідним. Разом із колегами кафедри ми створили нову освітньо-професійну програму «Біофізика» для освітнього рівня бакалавр. Так було сформовано безперервний цикл підготовки біофізиків: від бакалавра до магістра. Для мене це не лише професійне досягнення, а й велика відповідальність, адже я стала

гарантом цієї програми. Ще однією важливою подією стало присвоєння мені вченого звання доцента. Такі моменти надихають і дають стимул рухатися далі. Крім того, на кафедрі триває реорганізація лабораторної бази та закладено основи для створення нової біофізичної лабораторії. Це відкриває нові можливості для дослідницької практики й залучення молоді до експериментальної науки.

– Де ви знаходите енергію для відновлення після інтенсивної роботи?

– Найбільше відновлює природа. Дуже люблю прогулянки в лісі, піші походи, Карпати – не обов'язково високі вершини, іноді достатньо схилів, долин, тиші. Це дає можливість справді відновитися. Також велике значення має сім'я. Родинні зустрічі, живе спілкування з близькими додають сил. Активність загалом допомагає перемикатися й накопичувати енергію для подальшої роботи.

– Чи маєте кредо або принцип, яким керуєтесь в роботі?

– Напевно, це відповідальність. Відповідальність за свою роботу, за слова, які говориш студентам, за знання, які передаєш. Результат у викладацькій роботі не вимірюється лише оцінками чи сесіями. Його можна відчутти з часом – через роки, коли бачиш, як складаються долі випускників. І навіть тоді цей результат ніколи не є особистим – це завжди спільна праця всього колективу.

– Яку пораду дали б собі на початку наукового шляху?

– Бути сміливішою й рішучішою. Мені довго бракувало впевненості в собі, я була надто критичною до власних результатів. З часом зрозуміла, що наука – це не лише «дар», а й наполеглива праця. Зараз добре відчуваю ці сумніви в студентів і завжди намагаюся їх підтримати, підштовхнути вперед. Дуже важливо повірити в себе й не боятися зробити ще один крок – часто саме він є вирішальним.

ЛІДЕРСТВО

«АБО МИ МАСШТАБУЄМО ЕФЕКТИВНІ РІШЕННЯ НА РІВЕНЬ ДЕРЖАВИ, АБО РИЗИКУЄМО ВТРАТИТИ ЦІЛЕ ПОКОЛІННЯ»: СТУДЕНТ З КУРСУ ННІ «ІДУ» ТА ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ МАКСИМ СЕРГІЄНКО ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, ВІЙНУ ТА МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Сьогодні українська молодь – це вже не покоління, яке чекає на зміни. Вона сама стає частиною цих змін. Одним із таких представників активної молоді є Максим Сергієнко – студент 3 курсу ННІ «Інститут державного управління» та юридичного факультету Каразінського, який увійшов до складу новоствореної Молодіжної ради при Міністерстві розвитку громад та територій України. У фокусі Максима – прифронтові, тимчасово окуповані та релоковані громади, а також проблеми молоді, яка живе в умовах постійних викликів війни. У цьому інтерв'ю ми поговорили про роль молоді в державних процесах, реальний вплив молодіжних рад та про те, якими мають бути зміни, щоб молоде покоління справді відчувало свою участь у відбудові України.

– Що для вас означає входження до Молодіжної ради саме зараз – під час повномасштабної війни?

– Для мене входження до Молодіжної ради при Міністерстві розвитку громад та територій України саме зараз – це насамперед велика відповідальність. Під час повномасштабної війни та відновлення країни це можливість бути безпосередньо залученим до процесів, у яких уже сьогодні визначається, якою буде Україна завтра. Для мене важливо не залишатися осторонь, а брати участь у формуванні рішень і відкрито порушувати складні, але необхідні питання. Створення Ради у травні 2026 року я сприймаю як важливий крок до побудови сталого діалогу між державою та молоддю. Водночас ключове питання полягає в тому, чи стане цей орган справді дієвим партнером для молоді, як це озвучив на

установчому засіданні віцепрем'єр-міністр Олексій Кулеба, чи залишиться формальністю. Для себе я вже визначив: ця платформа має бути наповнена реальним змістом, конкретними рішеннями та відповідальністю.

Як студент Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, особливо гостро відчуваю ціну стійкості. Я бачив, як університет пережив ракетні удари, втрату інфраструктури, руйнування корпусів, гуртожитків і бібліотек. Але водночас я бачив, як він не зламався: як відновлювали освітній процес, створювали гуманітарні штаби, відкривали підземні освітні простори, а в травні 2026 року запрацював «Ландау» – безпечний університетський простір нового формату.

Важливо розуміти, що університет – це передусім люди. Це незламні викладачі,

студенти й працівники, які щодня тримають цю систему на плечах: підтримують одне одного, знаходять сили продовжувати навчання й роботу, мотивують і фактично стають опорою в умовах постійних викликів. Саме ця людська взаємодопомога й внутрішня стійкість роблять можливим усе інше.

Коли бачиш це зсередини, перестаєш вірити у формальні підходи й починаєш розуміти: або ми масштабуємо ефективні рішення на рівень держави, або ризикуємо втратити ціле покоління.

Саме тому для мене участь у Молодіжній раді – це насамперед відповідальність представляти голос прифронтових, тимчасово окупованих і релокованих громад там, де ухвалюють державні рішення. Адже сьогодні саме від цього залежить, чи залишиться молодь в Україні та чи бачитиме вона тут своє майбутнє.

ЛІДЕРСТВО

Я не маю ілюзій щодо швидких змін. Але переконаний, що систему можна змінювати послідовно: через конкретні рішення, ініціативи та відповідальність. Для мене це також можливість набутти практичного досвіду, необхідного для подальшої роботи на регіональному рівні. Водночас найважливішим вважаю шанс долучитися до формування нової політичної культури – культури, у якій владу сприймають не як привілей, а як відповідальність перед людьми.

Хочу, щоб цей етап став новим поштовхом для активної молоді, щоб люди не втрачали віру ні в себе, ні в Україну. Адже в умовах війни питання вже не в тому, чи будуть зміни. Питання в тому, хто саме їх реалізуватиме. І я свідомо обираю бути серед тих, хто готовий брати на себе цю відповідальність.

– Які проблеми молоді в цих громадах сьогодні потребують найшвидших рішень?

– Сьогодні ми перебуваємо в ситуації, коли йдеться вже не лише про розвиток молоді, а про її втримання в Україні. І

це підтверджують не лише суспільні настрої, а й результати досліджень. За даними загальнонаціонального дослідження «Вплив війни на молодь в Україні 2025», проведеного соціологічною групою «Рейтинг» на замовлення Міністерства молоді та спорту України за підтримки ПРООН та уряду Данії, 29% молоді розглядають можливість еміграції, а 68% тих, хто виїхав, не планують повертатися. Це серйозний сигнал для держави.

У прифронтових громадах молодь живе в умовах постійного психологічного навантаження. Згідно з тим самим дослідженням, 35% молодих людей регулярно відчувають сильну тривогу або панічні стани, а 42% потребують психологічної допомоги, проте значна частина не звертається по неї. Одночасно поглиблюється проблема доступу до якісної освіти, що створює нерівність у можливостях та знаннях.

У релокованих громадах ситуація інша, але не менш складна. Молодь стикається з проблемами житла, працевлаштування та фінансової нестабільності. Саме економічні труднощі та відсутність перспектив

залишаються одними з головних причин нескінченної еміграції.

На тимчасово окупованих територіях проблема ще гостріша – молодь фактично відрізана від українського освітнього та інформаційного простору. Якщо вже зараз не створювати ефективні альтернативні канали комунікації та доступу до освіти, ми ризикуємо втратити цей зв'язок повністю.

Водночас важливо розуміти, що молодь сьогодні – це не лише про виклики, а й про великий потенціал. Те саме дослідження показує, що 77% молодих людей готові долучитися до відновлення країни, а 53% уже мають досвід волонтерства. Це свідчить про наявність потужного ресурсу, який держава має навчитися підтримувати та ефективно залучати.

Тому пріоритети мають бути максимально практичними: створення безпечних освітніх просторів, розвиток реальних житлових програм для ВПО, забезпечення повноцінного доступу до української онлайн-освіти, а також підтримка неформальної освіти та програм швидкого розвитку навичок.

Окремою проблемою для прифронтових громад Харківщини залишається доступ до грантових програм для малих громад. Через бюрократичні обмеження багато громад фактично не можуть брати участь у відповідних конкурсах. За інформацією Міністерства розвитку громад та територій України, під грантові програми Українського молодіжного фонду наразі підпадають лише Куньєвська та Петропавлівська громади. Водночас через близькість бойових дій їхні адміністрації релоковані, а умови реалізації проєктів передбачають роботу безпосередньо на території громад. У результаті регіон втрачає можливості та ресурси, які могли б бути спрямовані на підтримку молоді. Саме тому питання релокованих громад потребує окремої уваги та адаптації державних механізмів до реалії прифронтових територій.

– Часто молодіжні ради сприймають як формальність. Як, на вашу думку,

ЛІДЕРСТВО

зробити так, щоб молодь реально впливала на державні рішення, а не лише «була присутньою»?

– Проблема полягає в тому, що роками молодіжні ради існували у зручній для всіх моделі: молодь формально присутня, але на реальні рішення майже не впливає. Якщо хочемо це змінити, від такого підходу потрібно свідомо відмовлятися.

Передусім молодь має бути залучена не після ухвалення рішень, а ще на етапі їх формування. Саме тоді визначається політика, і якщо молоді немає в цьому процесі, усе інше ризикує перетворитися лише на декорацію.

Другий важливий аспект – це дієві інструменти. Сьогодні недостатньо просто проводити засідання та складати протоколи. Потрібні відкриті й зрозумілі можливості для участі: конкурси проєктів із реальним фінансуванням, ефективні механізми консультацій із молоддю, сучасні формати взаємодії, які дають конкретний результат, а не створюють видимість діяльності.

Третє – це аналітика, робота з фактами та системна комунікація. Коли молодь приходить не лише з емоціями чи загальними тезами, а з чітко сформульованими проблемами, конкретними пропозиціями рішень і розумінням того, хто саме ухвалює ці рішення, ігнорувати такий голос значно складніше. Оскільки ми є Молодіжною радою при Міністерстві розвитку громад, наша роль також

полягає у вибудовуванні комунікації з молодіжними радами різних рівнів – від громад і обласних рад при обласних військових адміністраціях до державних інституцій – та підтримці їхньої системної співпраці.

Є й приклади, які демонструють, що така модель може працювати. Молодіжна рада при Верховній Раді України показала, що за наявності лідерства та доступу до процесів законодавчої роботи й просувати власні ініціативи. Так само показовим є досвід рад з питань ВПО, які після 2022 року з формальних структур перетворилися на реальний канал впливу та допомогли владі побачити проблеми, що раніше залишалися поза увагою.

Тому питання не в самій ідеї молодіжних рад, а в тому, чим вони наповнені. Якщо є зміст, відповідальність і готовність порушувати складні та незручні питання – це працює.

Моя мета – зробити так, щоб Молодіжна рада при Мінрозвитку не стала черговим «клубом за інтересами», а реальною точкою входу молоді в систему управління. Місцем, де не просто говорять, а впливають на рішення.

– Яким бачите результат своєї роботи в раді через рік: що має змінитися, аби ви могли сказати: «ми працювали не дарма»?

– Я дивлюся на це прагматично. Результат – це не кількість засідань і

не красиві звіти. Результат – це зміни, які відчутні в реальному житті не лише в обласних центрах, а й у громадах та прифронтових регіонах. Якщо через рік з'явиться більше дієвих програм підтримки для молодих ВПО – це результат. Якщо освітній розрив почне скорочуватися завдяки впровадженню практичних навчальних програм у прифронтових регіонах – це результат. Якщо почне формуватися мережа безпечних освітніх просторів, де молодь зможе навчатися в нормальних умовах, попри війну та постійні загрози, – це результат.

Так само важливо, щоб молоді ветерани після повернення не залишалися сам на сам зі своїми труднощами, а отримували реальну інфраструктуру для адаптації та розвитку. Якщо випускник школи з прифронтового міста почне бачити для себе перспективу в Україні, розумітиме, де він може бути корисним у відбудові країни, а не лише шукатиме можливість виїхати, – це також буде показником змін.

Окремо для мене важливо, щоб у громадах працювали сильні молодіжні ради, інтегровані в систему ухвалення рішень на місцевому рівні, а не формальні структури «для галочки».

Якщо хоча б частину цих завдань вдасться зрушити за перший рік, тоді можна буде чесно сказати, що ми були не статистами. Ми не просто були присутні – ми пропонували, відстоювали й добивалися змін. Саме так і формується нова країна.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.

НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ

БІОТЕХНОЛОГІЇ МАЙБУТНЬОГО: ІНТЕРВ'Ю З ПЕРЕМОЖНИЦЕЮ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ НАУКОВИХ РОБІТ КРИСТИНОЮ КОСЯЧЕНКО

Студентка біологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Кристина Косяченко виборола перше місце у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з біотехнології, вкотре довівши, що наполегливість, зацікавленість у власній справі та глибоке занурення в науку дають вагомий результат.

Її перемога – це не лише особисте досягнення, а й приклад того, як у Каразінському університеті формується середовище, де студенти активно досліджують, експериментують і реалізують свої ідеї.

У розмові Кристина поділилася своїм досвідом підготовки до конкурсу, розповіла про тему дослідження, труднощі, з якими зіткнулася, роль викладачів у її роботі, а також про емоції, які пережила після оголошення результатів.

– Яку саме кафедру ви представляли на конкурсі?

– Я представляла кафедру молекулярної біології та біотехнології біологічного факультету. Для мене це була велика честь, адже кафедра об'єднує студентів і викладачів, які активно займаються сучасними науковими дослідженнями та підтримують розвиток молодих науковців.

– Яку роль у підготовці відіграли викладачі Каразінського?

– Вони допомагали нам на кожному етапі дослідження: ділилися своїм досвідом, консультували, підтримували та мотивували рухатися вперед. Я щиро вдячна їм за професійну допомогу, віру в наші сили та можливість розвиватися в науковій сфері.

– Якою була тема вашого дослідження, чому обрали саме її?

Тема мого дослідження – «Біоінжиніринг супрамолекулярних комплексів: “казеїн молозива – поліфенольні сполуки” як основа продуктів біомедичного призначення». Саме цю тему ми обрали тому, що на базі кафедри молекулярної біології та біотехнології вже не один рік проводяться дослідження, пов'язані з казеїном молозива та поліфенольними сполуками. Ми вирішили продовжити цей напрям, доповнивши його новими методиками та сучасними підходами, що дозволило поглибити результати дослідження та розкрити нові перспективи його практичного застосування.

– Що виявилось найскладнішим під час підготовки?

– Найскладнішим етапом стало оформлення роботи відповідно до всіх встановлених вимог. Потрібно було уважно стежити за структурою, академічними стандартами та технічними деталями, адже навіть незначні нюанси відіграють важливу роль у науковій роботі. Водночас цей досвід навчив нас бути більш організованими та уважними до деталей.

– Чи брали ви участь в інших наукових конкурсах або проєктах раніше?

– Це була наша перша участь у подібних студентських конкурсах. До цього ми мали досвід участі лише в наукових конференціях, де представляли свої дослідження та набували перших навичок публічних наукових виступів. Саме тому цей конкурс став для нас новим і цінним досвідом.

– Які емоції відчули, коли дізналися про перемогу?

– Це було доволі неочікувано, адже в попередньому рейтингу робіт ми не посідали перше місце. Тому новина про перемогу стала для нас приємним сюрпризом і викликала щирі емоції радості та гордості за виконану роботу. Особливо цінним було усвідомлення того, що наші старання та вкладені зусилля отримали високу оцінку журі та були гідно відзначені.

– Які у вас плани на майбутнє?

– Маю намір і надалі розвиватися в науковому напрямі, поглиблювати свої знання та працювати над новими дослідженнями. Також у майбутньому хотіла б брати участь у подібних конкурсах, адже вони дають цінний досвід, можливість проявити себе та познайомитися з людьми, які поділяють спільні інтереси.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.

НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ

«ЦЕ МОТИВУЄ ЇЇ НАДАЛІ РОЗВИВАТИСЯ ТА ПРОДОВЖУВАТИ НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ». ГОЛОВА СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА БІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ КРИСТИНА СОТНИКОВА ПРО НАУКУ, КОМАНДУ ТА ПЕРЕМОГУ НА ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ КОНКУРСІ НАУКОВИХ РОБІТ

Кристина Сотникова – талановита студентка кафедри молекулярної біології та біотехнології біологічного факультету, яка обіймала посаду голови Студентського наукового товариства факультету. Вона відзначилася перемогою на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з біотехнології.

– Як почалася робота над вашим науковим дослідженням і чому обрали саме цю тему?

– Робота над дослідженням розпочалася як продовження серії наукових напрацювань, які вже багато років проводять на нашій кафедрі в межах цього тематичного напрямку. Саме тому ми мали змогу спиратися на попередні результати та поглиблювати дослідження в цій сфері. Цю тему було обрано через її актуальність і практичну значущість. Зокрема, утворення супрамолекулярних комплексів між казеїном та хлорогеновою кислотою сьогодні є перспективним напрямом у розробці нових систем цільової доставки біологічно активних речовин, а також у створенні функціональних харчових продуктів із покращеними властивостями.

– Що у вашій роботі вимагало найбільше часу або зусиль?

– Найбільше часу та зусиль, мабуть, потребувало саме оформлення роботи та узагальнення всіх отриманих результатів. Важливо було не лише систематизувати зібрану інформацію, а й подати її логічно, зрозуміло та

НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ

цілісно, щоб кожен етап дослідження гармонійно доповнював загальну картину роботи.

– Яку роль у підготовці відіграли викладачі Каразінського?

– Викладачі кафедри молекулярної біології та біотехнології відіграли надзвичайно важливу роль у підготовці цієї роботи. Вони супроводжували мене на всіх етапах дослідження – від формування ідеї до аналізу результатів. Їхня підтримка, професійні поради та наставництво допомагали не лише вдосконалювати саму роботу, а й впевненіше рухатися вперед у процесі дослідження. Я щиро вдячна їм за залученість, терпіння та готовність ділитися своїм досвідом.

– Чи був момент, коли ви сумнівалися у своїй ідеї або результаті?

– Думаю, що певна частка сумнівів супроводжує будь-яке наукове дослідження, і це цілком нормально. У моєму випадку такі сумніви найчастіше проявлялися в прагненні

ще раз перевірити результати, провести додаткові розрахунки та переконатися у відсутності можливої людської похибки. Також важливим етапом було зіставлення отриманих даних із науковою літературою та вже наявними дослідженнями. Проте саме багаторазові перевірки, повторення експериментів і послідовність результатів допомагали підтвердити правильність обраного напрямку та додавали впевненості у власній роботі.

– Як проходила підготовка до самого конкурсу – це більше про стрес чи натхнення?

– Підготовка до конкурсу була поєднанням і стресу, і натхнення. З одного боку, дедлайни та загальний емоційний фон вимагали великої концентрації й витримки. З іншого – надихав сам процес роботи, особливо момент, коли з окремих даних, параметрів і результатів поступово складалася цілісна та логічна картина. Саме усвідомлення того, що наша праця має результат і практичну цінність, мотивувало рухатися далі.

– Що для вас означає ця перемога?

– Для мене ця перемога є підтвердженням того, що ми рухаємося в правильному та актуальному напрямі. Водночас я сприймаю її не лише як особисте досягнення, а як спільний успіх усієї кафедри та команди, яка працювала над дослідженням. Це мотивує й надалі розвиватися, продовжувати наукову діяльність і підтримувати той рівень роботи, якого нам вдалося досягти.

– Які у вас плани на майбутнє?

– Планую й надалі продовжувати навчання, розвиватися в науковому напрямі та поглиблювати свої професійні знання й навички. Також для мене важливо продовжувати роботу над нашими спільними проектами на кафедрі, адже саме така командна діяльність дає можливість не лише набувати нового досвіду, а й реалізовувати цікаві ідеї та ініціативи.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.

ЮВІЛЕЇ

100 РОКІВ МИКОЛІ ЛУКИЧУ ЧЕРТКОВУ: 100 РОКІВ ЖИТТЯ. 100 РОКІВ ВІРИ В МИР

Є люди, чиї долі стають живою історією епохи. Їхні спогади – це не лише особистий шлях, а пам'ять цілого покоління, яке пройшло крізь війну, втрати, випробування й зуміло зберегти головне – людяність, силу духу та віру в мир. Саме таким є життєвий шлях каразінця Миколи Лукича Черткова, який у травні цього року відзначає свій 100-річний ювілей.

Особливо цінною для мене стала не лише сама зустріч із Миколою Лукичем, а й знайомство з його родиною – донькою Валентиною та онукою Вікторією, які проживають у Харкові. Саме завдяки їхній щирій турботі, любові та бажанню берегти пам'ять про життєвий шлях ювіляра ця розмова стала можливою.

Микола Лукич народився 25 травня 1926 року. Його юність припала на один із найтрагічніших періодів ХХ століття – Другу світову війну. Коли почалися бойові дії, йому було лише 15 років. У зовсім юному віці він пішов до партизанського загону в Брянських лісах. Головною метою перебування в партизанському загоні було виявлення місць скупчення противника та передача цієї інформації для подальших операцій. Загін, у якому він служив, діяв під керівництвом легендарного Сидора Ковпака. Саме там, у суворих умовах війни, формувалися його витримка, відповідальність і здатність швидко ухвалювати рішення в критичних ситуаціях.

Сьогодні, згадуючи ті роки, Микола Лукич говорить про війну спокійно й стримано:

– Найчастіше згадую початок війни, партизанський загін у Брянських лісах. Тоді ми дуже швидко подорослішали. Було страшно, але ніхто не думав про себе. Усі хотіли лише одного: щоб закінчилася війна й можна було повернутися додому.

В одному з боїв їхній невеликий загін

Ювілейна мить. Світлина у день свого 100-річчя...

без попередження направили фактично в німецьке оточення, аби відвернути увагу ворога для наступу з тилу. З того бою Микола Лукич та ще один його товариш повернулися живими, тоді як багато побратимів загинули. Після партизанського періоду його було вивезено на примусові роботи до Німеччини, де він працював на одному з промислових заводів. Цей етап життя став ще одним випробуванням – уже без зброї, але з постійною боротьбою за виживання... Під час переправи між німецькими селами разом із двома товаришами – Іваном з Івано-Франківщини та Василем із Полтавщини – йому вдалося втекти.

– Іван добре знав німецьку мову. Саме він домовився з місцевими родинами, щоб нас прихистили. Люди брали нас до себе за допомогу по господарству, – згадує Микола Лукич.

Особливе місце в його пам'яті займає

німецька родина, яка врятувала йому життя.

– Я ніколи не забуду того німця, який забрав мене із заводу. Він ставився до мене як до сина. Його власний син тоді був на війні. Він добре годував мене, не змушував тяжко працювати, а коли приходили солдати – ховав у підвалі. Саме тоді я зрозумів: навіть під час війни люди можуть залишатися людьми.

Ця історія стала для нього символом того, що людяність сильніша за ненависть. На запитання, що допомагало не втрачати віру в найтяжчі часи, Микола Лукич відповідає:

– Я вірив, що скоро все закінчиться і я повернуся додому. Саме думки про дім та Україну давали сили вижити. Міг залишитися в Німеччині, але хотів тільки додому. Усі думки були про рідну землю.

ЮВІЛЕЇ

Після завершення війни життя Миколи Лукича нерозривно пов'язалося з Каразінським університетом. Багато років він працював на фізичному факультеті в лабораторії гелію, а також згадує роки роботи на біологічному факультеті, експедиції та студентське життя.

– *Їздили в експедиції, підіймали цілину. Пам'ятаю, як після аварії на Чорнобильській АЕС із перших днів возили азот для гасіння реактора. Університет був не просто місцем роботи, а частиною мого життя. Університетські обличчя пам'ятаю добре, а от імена вже іноді забуваються, – усміхається ювіляр.*

З особливою вдячністю Микола Лукич згадує каразінців – академіка Миколу Павловича Барабашова, відзначаючи, що це була надзвичайно розумна й талановита людина, чий авторитет і знання справляли сильне враження на сучасників, також Юрія Івановича Терехова та Володимира Миколайовича Сухова.

Говорячи про зміни, свідком яких він став за ціле століття, Микола Лукич замислюється:

– *Усе змінюється дуже швидко. Настільки швидко, що вже важко говорити про щось стабільне. Світ став більш цифровим, більш інертним.*

Та попри всі історичні потрясіння, для нього незмінними залишаються головні людські цінності.

– *Мир – це коли всі живі, здорові й поруч.*

Микола Лукич переконаний: молоде покоління має берегти одне одного та цінувати людяність.

– *Треба слухати старших, підтримувати та оберігати одне одного. І жити в мирі.*

На запитання про справжнє щастя він відповідає без вагань:

– *Я щасливий, бо поруч моя сім'я. Вони*

Микола Лукич разом з дружиною Марією Степанівною

турбуються про мене, хвилюються, підтримують.

А найщасливішим днем у своєму житті називає той, коли почув звістку про закінчення війни.

– *Пам'ятаю, як усі раділи миру. Навіть німці тоді виходили на вулиці й танцювали.*

Сьогодні Миколі Лукичу – 100 років. І це не лише поважний ювілей, а справжній приклад сили духу, мудрості та внутрішнього світла. Він залишається людиною з ясною пам'яттю, добрим серцем і щирим інтересом до життя.

На запитання, якою він бачить Україну майбутнього, ювіляр відповідає коротко та щиро:

– *Україна буде квітучою, мирною і щасливою!*

Щиро вітаємо Миколу Лукича Черткова зі 100-річним ювілеєм!

Ваше життя – це приклад мужності, витримки, людяності та любові до рідної землі. Бажаємо Вам міцного здоров'я, душевного тепла, турботи рідних, миру, спокою та світлих днів. Нехай поруч завжди будуть любов, вдячність і шана людей, для яких Ваша історія є неоціненною пам'яттю про справжню силу людини.

Для університетської родини й для мене це – велика честь і відповідальність: чути спогади, підтримувати та берегти живу пам'ять покоління, яке пройшло крізь війну та зуміло зберегти віру в мир і добро.

Ліна ТИМАРСЬКА, редактор.

ГОЛОВА ГО «ПОТРІБНІ ТУТ» РОМАН ПОМАЗ ПРО ОСВІТУ, МОЛОДІЖНЕ ЛІДЕРСТВО ТА РОЗВИТОК ГРОМАД

Роман Помаз – голова ГО «Потрібні ТУТ», створеної у 2022 році спільно з Дмитром Лобановим. Обидва засновники є випускниками Каразінського університету. Роман закінчив геолого-географічний та економічний факультети (нині – факультет геології, географії, рекреації і туризму), а зараз є ментором і партнером Асоціації випускників Каразінського.

– Поділіться, як ви обирали свій шлях після школи?

– Геолого-географічний факультет я обрав насамперед через любов до наук про Землю. Ще до вступу, коли я жив і навчався в Луганській області, брав участь в олімпіадах і конкурсах МАН із географії. Щодо економічного факультету, то і тоді, і зараз я переконаний, що базова економічна освіта необхідна кожному. Важливо розуміти економічні процеси, які відбуваються навколо нас, адже ці знання допомагають мені й сьогодні в професійній діяльності.

– Які навички, отримані в Каразінському, вам досі корисні?

– Із 2011 до 2023 року я працював в університеті: спочатку був заступником центру розвитку кар'єри, а згодом – його керівником. Значний вплив на мене мав досвід роботи з молоддю та профорієнтацією. Зараз у ГО «Потрібні ТУТ» ми фактично займаємося тим самим: підтримуємо всебічний розвиток школярів та студентів, розвиваємо формальну та неформальну освіту. Університетські роки також стали для мене періодом активізму – я був членом студентської ради університету. Під час роботи набув важливих навичок, зокрема: навчився дисципліни, правильної комунікації з різними стейкхолдерами – як зовнішніми, так і всередині системи.

Це була моя перша робота, але паралельно я також мав власну справу, розвиток якої, на жаль, пригальмувала пандемія COVID-19.

– Які поради можете дати студентам щодо пошуку першої роботи?

– Універсальних порад немає, адже кожен проходить власний шлях, а рішення, які ви ухвалюєте сьогодні, можуть визначити ваше майбутнє на роки вперед. Найважливіше – бути чесним із собою: проаналізувати, що у вас виходить найкраще, у чому ваші сильні сторони та де ви бачите потенціал для розвитку. Також варто сприймати перше місце роботи як можливість отримати досвід, який у майбутньому можна буде монетизувати та конвертувати в нові можливості. Перша робота – це насамперед про розвиток і набуття практичних навичок, тому обирати її

варто саме з таким фокусом.

– Розкажіть про початок вашої роботи в громадському секторі.

– Якщо не враховувати неформальні студентські об'єднання, то моя робота в громадському секторі розпочалася у 2018 році. Тоді долучився до програми UPSHIFT, яка була спрямована на розвиток молоді в Харківській області, де я працював ментором. Згодом працював над програмами з надання грошової допомоги людям, які опинилися у складних життєвих обставинах. Саме спільне бачення таких проблем і шляхів їхнього вирішення зрештою привело нас із Дмитром Лобановим до створення власної громадської організації.

– Що у своїй роботі вважаєте найважчим?

– Керувати людьми та знаходити підхід до кожного. Зараз у моєму прямому підпорядкуванні 19 осіб, але якщо враховувати всі реалізовані проекти, то йдеться приблизно про 150 людей. Це непросто, тому що кожна людина індивідуальна: когось потрібно мотивувати, комусь – допомогти розкрити потенціал, а інколи доводиться й робити зауваження через неякісно виконану роботу.

– **Як би ви описали вплив ГО «Потрібні ТУТ»?**

– Мені складно оцінювати нашу діяльність зі сторони, але за чотири роки роботи ми охопили майже всі прифронтові області України, реалізували понад 10 проєктів і допомогли понад 180 тисячам бенефіціарів (передусім це діти та молодь). Один із наших основних напрямів – надолуження освітніх втрат. Ми створюємо освітні центри в громадах, де через війну відсутній доступ до офлайн-освіти: школи зруйновані або навчання відбувається лише дистанційно. У таких умовах дітям просто немає куди ходити, тому тисячі батьків вдячні нам за можливість для їхніх дітей навчатися та соціалізуватися. Другий важливий напрям – розвиток молоді. Знаю багато прикладів, коли молоді люди, з якими ми працювали, відкривали власну справу, ставали членами молодіжних рад чи починали реалізовувати власні ініціативи. Такі проєкти допомагають молоді знаходити роботу та втілювати бізнес-ідеї. Наприклад, наступного року в Миколаєві плануємо реалізувати проєкт, спрямований на розвиток молодіжного підприємництва. Схожий проєкт уже реалізуємо в Харківській області за підтримки UNICEF. Його головна мета – допомогти молоді залишатися в громадах і розвивати свій регіон, а не виїжджати з нього.

– **Чи згодні ви, що громадський сектор – це сфера, у яку дуже важко зайти через високу конкуренцію?**

– Конкуренція справді велика, але формально зайти в громадський сектор

легко – достатньо зареєструвати власну організацію. Проте це лише початок. Багато хто думає, що після створення ГО донори одразу почнуть пропонувати фінансування, але насправді це складний і тривалий шлях. Починати можна з невеликих ініціатив, навіть без фінансування. Хорошим стартом також є волонтерство або участь у роботі вже наявної організації чи проєкту. Це дає змогу зрозуміти, як громадський сектор працює зсередини. На жаль, зараз на репутацію сектору негативно впливають організації, які фактично перетворюють громадську діяльність на івент-агенції та використовують донорські кошти виключно як спосіб заробітку. Водночас більшість організацій усе ж фокусуються на конкретних напрямках діяльності, а не намагаються охопити все одразу. Саме це дозволяє ставати професіоналами у своїй сфері, а донори цінують професійність і системність.

– **Чи може прикладна освіта бути конкурентною перевагою на ринку праці?**

– Освіта, яку дає наш університет, насамперед формує системне мислення. Вона допомагає бачити ширшу картину, що дозволяє краще розуміти процеси, прогнозувати подальші кроки та масштабно думати. Саме такі навички сьогодні цінують на ринку праці. Я сам переконався в цьому на власному досвіді й побачив, наскільки вони важливі в професійному житті.

– **Що найважливіше для працевлаштування: диплом, досвід чи контакти?**

– Диплом сам по собі – лише документ, і він не завжди свідчить про реальні знання чи навички. Іноді людина може володіти теорією, але не вміти застосувати її на практиці. Саме тому найважливішим є вміння використовувати свої знання в реальних ситуаціях. Контакти теж можуть допомогти, але без навичок і професійності, максимум що вони дадуть, це можливість потрапити на співбесіду. Якщо людина не демонструє

потенціалу, жодні знайомства не допоможуть побудувати успішну кар'єру. У державному секторі іноді трапляються ситуації, коли людину можуть «поставити» на посаду без необхідних знань, але це рідко сприяє розвитку. Якщо ж людина прагне чогось більшого й хоче професійно зростати, без постійного навчання не обійтися. Сьогодні все дуже швидко змінюється, тому навчатися й удосконалювати свої навички потрібно протягом усього життя.

– **Як би ви могли описати сучасну молодь?**

– Сучасна молодь дуже різна, але умовно її можна поділити на кілька категорій – і, мабуть, так було завжди. Є активна молодь, яка постійно долучається до нових ініціатив, генерує ідеї, готова до змін і проявляє пасіонарність. Таких, на мою думку, не більше 25%. Також є значна частина молоді, приблизно 50–60%, яка займає нейтральну позицію та починає діяти лише тоді, коли їй пропонують можливості чи підтримку. Саме з такою молоддю ми найчастіше працюємо: намагаємося показати їм перспективи, навчити, підтримати та допомогти розкрити свій потенціал. Є й категорія молоді, яку дуже складно заохотити чи залучити до активностей. Працювати з нею теж потрібно, але це потребує значно більше часу й зусиль.

– **Чого, на вашу думку, сучасній молоді найбільше бракує для побудови успішної кар'єри?**

– Насамперед упевненості в собі та соціалізації. Молодь пережила пандемію COVID-19, а зараз живе в умовах війни, і це сильно вплинуло на навички комунікації та взаємодії з людьми. Багатьом молодим людям бракує впевненості у власних силах: навіть маючи необхідні знання та навички, вони бояться проявляти себе, робити перший крок чи брати на себе відповідальність.

Меланія РИБАЛКО.

АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЛАРИСА ВЕРБИЦЬКА, СПІВЗАСНОВНИЦЯ UKRAINE NOW.CH, МЕНТОРКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ УКРАЇНСЬКИХ СТАРТАПІВ SEEDS OF BRAVERY: «ПОШУК РОБОТИ – ЦЕ ТЕЖ РОБОТА»

Лариса Вербицька – GESI-експертка World Economic Forum, CEO та співзасновниця UkraineNow.ch, менторка європейської програми підтримки українських стартапів Seeds of Bravery, а також експертка у сфері соціальних інновацій у проєктах EaSI/ESF+. У своїй роботі вона поєднує стратегічне мислення, підтримку підприємництва та розвиток екосистем для українських ініціатив у Європі та Україні.

Водночас пані Лариса залишається тісно пов'язаною з альма-матер: вона є випускницею, менторкою та партнеркою Асоціації випускників Каразінського університету. У цьому інтерв'ю говоримо про першу роботу, зміну кар'єрних траєкторій, роль практики в працевлаштуванні та те, чому різноманітні команди можуть стати рушієм відбудови України.

– Чим ви займаєтеся сьогодні й де працюєте?

– Я не шукаю роботу, я створюю її для себе та для інших. Зазвичай йду за проєктами та залишаюся в них як засновниця або як керівниця, інколи долучаюся до сторонніх ініціатив.

– А якою була ваша перша робота?

– Я випускниця хімічного факультету й свою першу роботу я знайшла... у ліфті! І це, до речі, не єдиний випадок, коли можливість з'являлася в найнесподіваніший спосіб. Тоді до мого будинку переїхала нова сусідка, і, побачивши незнайому людину, я вирішила з нею заговорити. У під'їзді просто запитала, хто вона – так ми й познайомилися. На той момент я була

на п'ятому курсі та майже завершувала навчання на кафедрі фізичної хімії, де займалася міжмолекулярними взаємодіями. Поки ми чекали на ліфт, я встигла коротко розповісти про своє навчання й вона запропонувала мені прийти до Інституту кріобіології та кріомедицини й познайомитися із завідувачем лабораторії. Уже за місяць я вийшла на роботу, навіть ще не захистивши диплом. Там я працювала у відділі кріобіохімії та фармакології нейрогуморальних систем, паралельно вивчаючи все, що стосується фармакології та біологічно активних речовин. Не можу сказати, що це було складно – було цікаво. Тому роботу можна знайти будь-де.

– Допомогли навички комунікації?

– До п'ятого курсу ми вже досить добре вміли презентувати себе та свою роботу. Я мала досвід участі в конференціях, глибоко розуміла свою тему й могла чітко її пояснити. Це, безумовно, допомогло.

– Ви з самого початку знали, у якій сфері хочете працювати, чи це прийшло з часом?

– Я була орієнтована на хімію, але в період розпаду Радянського Союзу стояв дуже жорсткий вибір між фінансовою стабільністю та академічною наукою, яка суттєво втрачала свої позиції. Завдяки сильній математичній базі й необхідності адаптуватися до нових умов я доволі легко перейшла до сфери економіки. У 1993 році здобула другу освіту, а вже у 1996-му почала працювати маркетингологом на українському ринку. За кілька років я також здобула освіту

В панелі Global Refugee Forum 2025, Geneva

у сфері проєктного менеджменту – і тут «усе склалося».

– Як вам допомогли практичні навички, здобуті під час навчання?

– Якщо подивитися ширше, моя робота сьогодні нічим не відрізняється від побудови експерименту. Нас дуже добре підготували до роботи з даними та інформацією, а зараз це ключова частина моєї діяльності. Коли ти працюєш у прикладній сфері, мислиш проєктно: формуєш гіпотези, тестуєш їх, аналізуєш результат. Усього цього мене навчив Каразінський університет. Хімічна освіта – це як діамант, а я просто вивчаю його грані.

– Розкажіть, як Каразінський університет вплинув на вас як на особистість?

– Він навчив мене якісно аргументувати свої думки. Якщо ти впевнений у власному рішенні й можеш його відстоювати – зазвичай професори тебе підтримають, навіть якщо це рішення не є класичним. Зараз

досі керуюся цими принципами: коли готуюся до важливих обговорень, то завжди приходжу з великими масивами інформації – і тоді зі мною складно сперечатися.

– Які поради могли б дати нашим студентам щодо працевлаштування та пошуку «роботи мрії»?

– Коли я працювала в консалтингово-видавничій корпорації «Фактор», де керувала напрямом in-house маркетингу, почала брати студентів на практику вже після третього курсу. Це була можливість протестувати професію, яку ти обрав. Зазвичай група складалася з 15–20 людей, і лише одна людина залишалася з нами й надалі. На мою думку, це один із найкращих способів зрозуміти, чи ти на своєму місці. Але якщо після практики приходять усвідомлення, що це не твоє – панікувати не варто. На власному прикладі можемо сказати: свої знання та навички завжди можна застосувати в іншій сфері. Тому моя головна порада – шукати можливість спробувати себе в роботі.

– Які помилки найчастіше роблять молоді спеціалісти на початку кар'єри?

– Знаєте, пошук роботи – це теж робота. Перше працевлаштування не мусить приносити багато грошей, натомість воно повинно показати, чи подобається вам обрана професія. Дуже важливо бути відкритими до навчання. Це не означає «забути все, чого вас навчили» – навпаки, потрібно чітко розуміти, з якими навичками ти виходиш: проєктне мислення, планування, робота з інформацією, дослідження. Саме через ці навички варто себе презентувати. Ще одна важлива річ: перший крок – це пропонувати, а не питати. Треба пропонувати себе як ресурс для вирішення завдань. Я дуже ціную підхід, коли людина приходить і говорить: «Я подивився сайт, проаналізував ваші продажі й маю ідеї. Дозвольте спробувати». Це підкуповує! У такий спосіб керівник одразу бачить, як мислить кандидат. А коли є вогонь в очах і збіг умисленні – я готова закрити очі на багато інших речей.

АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

– Чи бачите різницю в можливостях працевлаштування в Україні та Європі?

– Зараз я у Швейцарії – це країна з дуальною системою освіти. Тут великий фокус зосереджується на професійно-технічному навчанні як базі перед вступом до університету. На першому курсі студент має чотири дні навчання й один день роботи, а до четвертого курсу пропорція змінюється. Це дає можливість «протестувати» галузь, у якій хочеш розвиватися. І навіть якщо згодом зрозумієш, що прагнеш змінити напрям – це не проблема. Базові навички залишаються, а фаховість можна допрацювати. Після такого досвіду люди виходять на ринок праці з розумінням корпоративної культури. В Україні підхід більш широкий, і в цьому теж є перевага. Питання в тому, як її правильно використати. Загалом

різниця в підходах і в тому, як молодь інтегрують у ринок праці. Я підтримую практичний підхід, тому що в ранньому віці складно одразу зрозуміти свою сферу – її потрібно пробувати. І це важливий момент: студентів потрібно навчати не лише професії, а й навичок пошуку роботи. Українській академічній системі цього поки бракує.

– Якою бачите роль молодих фахівців у відбудові України?

– Я дуже очікую від молоді інноваційних, сміливих підходів у тих сферах, у яких вони розвиваються. Світ змінюється: з'являються штучний інтелект, соціальні інновації – і це потрібно інтегрувати в процес відбудови України. Моє покоління готове підтримувати своїм досвідом: від вас очікуємо ідей, а натомість я готова допомагати з їхньою комерціалізацією.

– Яку роль у відбудові відіграватиме інклюзивний підхід?

– Інклюзивність – це ключовий принцип для України, її сфери освіти, розвитку та ринку праці. Але це дорога з двостороннім рухом. З одного боку, суспільство має бути готове до того, що в систему приходять дуже різні люди: молоді фахівці, ветерани, жінки після декрету. З іншого – сама людина має бути готова долати внутрішні бар'єри, які часто існують у нашій свідомості. Через освіту, діалог і практичний досвід цих бар'єрів можна поступово позбуватися. Різноманітні команди – це нове покоління лідерів, поєднання досвіду, підходів і сфер. Саме такі команди можуть стати рушієм відбудови України.

Меланія РИБАЛКО.

БОТАНІЧНИЙ САД

ПІД ШУМ ДРОНІВ І ЦВІТІННЯ САКУР: ЯК ЖИВЕ БОТАНІЧНИЙ САД КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

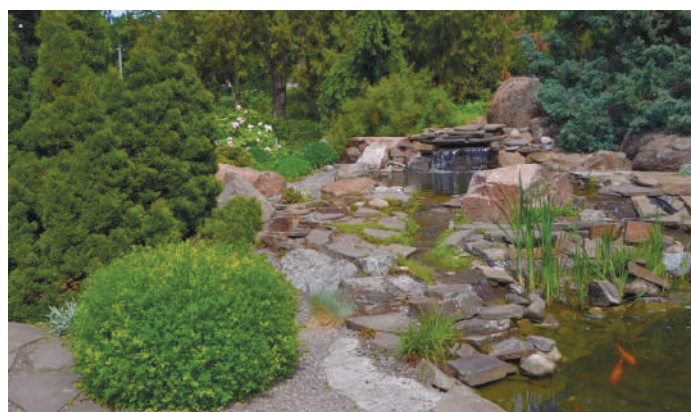
Затишні алеї, вікові дерева та тисячі рослин з усіх куточків планети – Ботанічний сад Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна вже більше двох століть є не лише важливим науковим центром, а й особливим куточком для студентів, викладачів, всіх харків'ян та гостей міста. Сад було засновано 1804 року – одночасно із самим університетом, – що робить його найстарішим ботанічним садом в Україні. На початку XIX століття для створення саду виділили близько 28 десятин землі, що тоді становило майже 30 гектарів. Територія ботанічного саду складалася з двох частин: Англійського парку площею 20 десятин та безпосередньо ботанічного саду площею 8 десятин. Сьогодні сад розташований на двох територіях – на вулиці Клочківській, 52 та Отакара

Яроша, 24, а його загальна площа становить 41,9 гектарів.

Про сучасне життя ботанічного саду, труднощі в роботі під час війни, улюблені місця відвідувачів та квітучі рослини, які саме зараз можна побачити, ми поспілкувалися із заступником директора ботанічного саду Олександром Альохінін. *«Загальна кількість видів рослин в колекції ботанічного саду – понад 8 тисяч видів, форм і сортів. В оранжереях – майже 3 тисячі таксонів тропічних та субтропічних рослин, а решта видів колекції зростає на відкритих територіях ботанічного саду»*, – розповідає **Олександр Альохін**. На території по вулиці Клочківській, 52 розташовано оранжереї загальною площею понад 1050 квадратних метрів.

Саме там зібрані унікальні тропічні та субтропічні рослини. На території по вулиці Отакара Яроша, 24 працюють відділи рослин природної флори, дендрології та квітникарства. Догляд за такою великою територією потребує щоденної та кропіткої роботи. Проте, за словами заступника директора, після початку повномасштабної війни ботанічний сад, як і багато інших установ Харкова, зіткнувся з нестачею працівників. *«Дуже важко, і, на жаль, зараз недостатньо людей для догляду за ботанічним садом. Під час війни майже вдвічі зменшилася кількість співробітників»*, – зазначає він.

Попри труднощі, навесні ботанічний сад традиційно наповнюється відвідувачами. У травні тут вже квітуче багато рослин. *«Ви ще потрапили*

БОТАНІЧНИЙ САД

на останні магнолії, квітне бузок, рододендрони та деревовидні півонії. От поруч із нами один із видів півоній китайської селекції “Сестри Кіао” – дуже унікальний сорт, бо на одному кущі можуть бути квітки різного кольору: рожеві, темно-бордові, а інколи навіть одна квітка може бути двох кольорів одночасно», – розповідає **Олександр Альохін**. Окрему увагу відвідувачів уже другий рік привертає алея сакур, висаджена на території ботанічного саду. «Два роки тому було висаджено 12 сакур, серед яких є колоновидні форми, червонолисті та звичайні. Зараз вони вже трохи перекутують, але в ботанічному саду є й інші сакури, які ми висаджували раніше», – зазначає заступник директора.

Сакури

Попри поступове відновлення роботи, ботанічний сад і сьогодні працює в умовах постійних викликів війни. Вона вплинула і на колекцію рослин. «Деякі рослини, на жаль, пішли з колекції. Особливо це стосується тропічних і субтропічних видів. Вони можуть загинути не одразу: сьогодні отримують стрес через низькі температури, а втрати проявляються навіть через рік чи півтора. Але

загалом втрати ми вже надолужили», – пояснює **Олександр Альохін**.

Серед головних труднощів залишається

і нестача фінансування, яка обмежує швидкість розвитку нових проєктів. Водночас сад продовжує шукати можливості для оновлення та залучення партнерської підтримки.

Півонія молочноквітова (*Paeonia lactiflora*).

«У нас багато цікавих задумів, ми постійно розвиваємося, але на все це потрібні кошти, і, на жаль, їх не вистачає. Минулого року завдяки грантовій підтримці ми заклали ділянку пряно-ароматичних рослин, а нині планують створення нового простору – контактного саду з тактильними рослинами, які можна буде досліджувати через дотик. Ми плануємо отримати невеликий грант від зарубіжних партнерів – приблизно дві з половиною тисячі доларів. Завдяки минулорічній підтримці ми змогли зробити ділянку, і вона виявилася дуже вдалою. Тепер плануємо створити контактний сад – рослини, яких можна буде торкатися і пізнавати через відчуття», – розповідає **Альохін**.

Водночас війна внесла у життя ботанічного саду й моменти, які складно забути. Під час робіт працівники неодноразово змушені були

БОТАНІЧНИЙ САД

продовжувати висадку рослин навіть тоді, коли над територією кружляли ворожі дрони. *«Ми вчора висаджували рослини, і над нами чотири рази кружляв дрон, а ми копаємо ями, щоб посадити наступні рослини, які потім будуть радувати відвідувачів»,* – пригадує він.

Попри небезпеку, ботанічний сад залишається місцем, де життя триває. Для багатьох харків'ян він став простором, де можна відволіктися від постійної напруги, відновити внутрішній баланс і просто побути серед природи. *«Для харків'ян зараз важливе все – мирне небо, безпека, звичайне життя. А сад – це своєрідна віддушина. Постійний стрес, коли над містом літають дрони... Але люди все одно приходять сюди. Для дітей це взагалі нові відкриття – багато хто не може виїхати за кордон, і тут вони вперше бачать рослини, яких ніде більше не можуть зустріти. Для переселенців і навіть наших співробітників, які переїхали з окупованих міст, це місце, де можна трохи перепочити, просто побути з природою»,* – **говорить Олександр Альохін.**

Аліна ПОКУСІНА.

Цибуля Невського (*Allium nevskianum*).

Деревоподібні півонії